

ARVSFONDSDELEGATIONENS VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2019

INNEHÅLL

1. INLEDNING.....	2
2. RESULTATBEDÖMNING OCH SLUTSATSER	3
3. DETTA ÄR ALLMÄNNA ARVSFONDEN	7
4. KOSTNAD FÖR FÖRVALTNING OCH ADMINISTRATION	16
5. FÖRDELNING AV STÖD 2019.....	19
6. KVALITET, KONTROLL OCH STÖD	43
7. KOMMUNIKATION.....	47
8. UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING.....	50

1. INLEDNING

Allmänna arvsfonden bildades 1928 och har sedan starten bidragit till att driva samhällsutvecklingen framåt för barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning.

Myndigheten Arvsfondsdelegationen har som uppgift att fördela stöd ur fonden, följa upp arvsfondsprojekt samt informera om fondens ändamål och fondmedlens användningsområde. Fonden förvaltas av Kammarkollegiet, som också ansvarar för avvecklingen av dödsbon i de fall Allmänna arvsfonden är arvinge.

Kammarkollegiet är även den myndighet som ansvarar för kanslistödet, det vill säga utför administrativa och handläggande uppgifter, inklusive kommunikationstjänster, åt Arvsfondsdelegationen.

2. RESULTATBEDÖMNING OCH SLUTSATSER

2019 – Ett bra år för Allmänna arvsfonden

Under 2019 ökade antal inkommande ansökningar om nya projekt jämfört med 2018. Av de organisationer som fick projektmedel under året hade långt mer än hälften aldrig fått stöd ur Allmänna arvsfonden tidigare. Antalet projekt som finansierades under 2019 var högre än de senaste två åren och volymen fördelade projektmedel den största i Allmänna arvsfondens historia. En uppföljning visar att mer än hälften av arvsfondsprojekten lever vidare på ett tydligt sätt efter det att finansieringen ur Allmänna arvsfonden upphört. Driftskostnaderna för verksamheten i förhållande till fördelade medel samt i förhållande till antalet beslut antyder en ökad effektivitet.

Arvsfondsprojekten lever vidare och är relevanta

De uppföljningar av avslutade arvsfondsprojekt som genomförts under 2019 visar återigen att mer än hälften av projekten lever vidare i någon form efter projektens slut. Det betyder att Allmänna arvsfondens medel inte bara kommer de barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning till del som deltar i projekten. Fondens medel leder dessutom till att nya arbetsmetoder och verksamheter, nya hjälpmedel, förbättrade former för delaktighet med mera sprids vidare och till betydande andel blir reguljär verksamhet finansierad av offentliga eller andra medel. Vissa verksamheter drivs vidare av ideella krafter. De flesta projekt kommer därför Allmänna arvsfondens målgrupper till nytta långt efter det att finansieringen ur fonden upphört.

Den uppföljning av 130 slutredovisade projekt som genomfördes under 2019 visar att 71 projekt, eller 55 procent, av projekten lever vidare efter det att Allmänna arvsfondens finansiering upphört. I bilaga 2 finns samtliga av dessa överlevare kortfattat beskrivna.

Genomgången av fördelning av projektmedel visar att en mycket hög andel av projektmedlen riktas till projekt inom de prioriterade områden regeringen angivit. Särskilt glädjande är att antalet projekt som fokuserar på att öka delaktighet och tillgänglighet för äldre personer med funktionsnedsättning har ökat markant. Detta som resultat av den särskilda satsningen *Ålder är inget hinder*. Ett annat område regeringen pekat ut som prioriterat är att stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning. Även inom det området kan man under 2019 se en kraftig ökning av antalet beviljade projekt. Att främja psykisk och fysisk hälsa är, liksom tidigare år, det prioriterade område som har flest projekt finansierade av Allmänna arvsfonden.

Årsvolymen beslutade projektmedel är den högsta någonsin

Sammanfattningsvis kan konstateras att såväl volymen beslutade medel som antalet bifallsbeslut var mycket högt. Mätt som ettåriga beslut var volymen beslutade medel 749 miljoner kronor, vilket är den högsta volymen beslutade medel i Allmänna arvsfondens historia. Stödet fördelades på 462 bifallsbeslut och godkännanden till 423 projekt (vissa projekt fick fler än ett beslut/godkännande under 2019), vilket är det största antalet på mer än tio år. Antalet projekt och volymen beslutade projektmedel ökade för målgrupperna barn och ungdomar jämfört med 2018. För målgruppen personer med funktionsnedsättning var såväl volymen beslutade projektmedel som antalet projekt något lägre än under 2018.

Mätt som fleråriga beslut fattade Arvsfondsdelegationen beslut om 822 miljoner kronor under 2019. Det motsvarar den totalsumma som binds upp i de nya projekt som Arvsfondsdelegationen fattade beslut om under 2019. Det är 230 miljoner kronor mer än året innan. Den stora skillnaden mellan åren beror på att det var relativt få nya projekt som startades 2018.

Ökat antal projektansökningar med fortsatt hög kvalitet

Antalet inkommande nya ansökningar ökade med 11 procent, jämfört med året innan. En närmare analys visar att det är antalet ansökningar om projektstöd som ökat relativt kraftigt, medan antalet lokalstödsansökningar har minskat något. Samtidigt är bifallsfrekvensen, det vill säga den andel av besluten som är bifall, den högsta någonsin vad gäller lokalstöd. Det tyder på att de lokalstödsansökningar som kommer in håller en relativt hög kvalitet, vilket i detta sammanhang innebär att de i hög utsträckning motsvarar kriterierna för att få stöd ur Allmänna arvsfonden. Även nya projektstödsansökningar hade under året en relativt hög bifallsfrekvens, vilket antyder att även de höll en god kvalitet.

Hela Sveriges arvsfond

Under året startade nya arvsfondsprojekt i samtliga län i landet utom i Blekinge. Det är första gången på elva år som ett län inte har något arvsfondsprojekt alls under ett år. Vad gäller nya stöd till byggnation av lokaler och anläggningar finansierades sådana projekt i samtliga län utom i Blekinge. Det bör i sammanhanget nämnas att det i Blekinge finns ett drygt tiotal föreningar som under tidigare år fått stöd ur Allmänna arvsfonden och som fortfarande bedriver verksamhet för fondens målgrupper i dessa lokaler.

Som tidigare år är det idrottsföreningar och funktionshindersonsorganisationer som får flest projekt finansierade ur Allmänna arvsfonden.

63 procent av de nystartade projekt som beviljades medel under året hade inte fått medel ur Allmänna arvsfonden tidigare. Det är marginellt lägre än året innan och visar att det fortfarande är många föreningar som får ta del av Allmänna arvsfondens medel.

Den treåriga satsningen *Ålder är inget hinder* startade 2018 och har lett till att antalet projekt som fokuserar på målgruppen äldre med funktionsnedsättning ökat kraftigt jämfört med tidigare år. Under 2018 noterades sex projekt som fokuserade på målgruppen äldre med funktionsnedsättning. Under 2019 finansierade Arvsfonden 23 pågående projekt inom satsningen, varav 20 nya projekt startade under året.

Under slutet av 2019 lanserades den treåriga satsningen *Psykbytt*, vilken fokuserar på barns och ungas psykiska hälsa. I och med satsningen bedöms antalet arvsfondsprojekt med detta prioriterade fokus komma att öka åren framöver.

Under året avslutades den treåriga satsningen på nyanlända barns och ungas etablering i samhället. Totalt har Allmänna arvsfonden finansierat 100 projekt spridda över hela landet inom satsningen. När alla projekt har avslutats beräknas satsningen ha fördelat en halv miljard kronor till dessa projekt. Nyanlända barns och ungas etablering är fortfarande ett prioriterat område och projektansökningar på detta tema fortsätter komma in och nya projekt fortsätter att finansieras av Allmänna arvsfonden.

Förstärkt kontroll av fondmedlens användning

Under 2019 har controllerfunktionen utfört 24 kontrollbesök på plats samt nio skrivbordskontroller. Vidare genomfördes ytterligare 135 projektbesök av kanslistödsfunktionen under året, till del i kontrollsyfte. Det innebär att 9 procent av projektpopulationen kontrollerades grundligt och mer än vart tredje pågående projekt besöktes och/eller kontrollerades under 2019. Utöver dessa kontroller återrapporterar samtliga projekt årligen hur projektmedlen använts och hur projektet utvecklats. Sedan mer än femton år tillbaka har dessutom alla projekt krav på sig att deras redovisning ska granskas av en auktoriserad eller godkänd revisor. Ett ärende överlämnades 2019 till Kammarkollegiet för eventuellt återkrav av utbetalade projektmedel ur Allmänna arvsfonden. Under 2019 förstärktes controllerfunktionen och består nu av tre personer.

En annan viktig del i stödet till och kontrollen av projekten är introduktionsdagarna, som är obligatoriska för alla nya arvsfondsprojekt. Under 2019 genomfördes tre introduktionsdagar med fler än 200 nystartade projekt närvarande.

Kommunikation om Arvsfonden

Den medvetna förflyttningen till digitala kanaler har fortsatt kombinerat med mer målgruppsnära kommunikation som informationsträffar och nyhetsbrev. Även press och PR spelar en central roll i kommunikationen för att öka kännedomen om möjligheterna med Allmänna arvsfonden, att kommunicera den samhällsnyttan fonden bidrar till och att sprida erfarenheter från arvsfondsprojekten. Arvsfondens närvaro på sociala medier har ökat under 2019 och det har skett en stadig ökning av antal personer som väljer att följa Arvsfonden. Inom ramen för den så kallade Sverigeresan besöktes Västra Götaland, Östergötland och Södermanland under 2019. Sammanlagt deltog drygt 1220 personer och 38 kommuner från dessa län var representerade. Målet är att öka antalet projekt i de län som besöks. Genom deltagande på andra externa träffar runt om i landet informerades ytterligare drygt 800 personer om Arvsfonden.

Inflöde och utflöde av medel

Med tanke på den osäkerhet som råder vad gäller inflödet av medel till fonden från ett år till annat behövs en buffert i form av utdelningsbara medel för Arvsfondsdelegationen att fatta beslut om. Det går inte att kalkylera med att inflödet till Allmänna arvsfonden ökar från år till år.

Inflödet av medel till Allmänna arvsfonden från dödsboavveckling och metallåtervinning var under 2019 för första gången någonsin över en miljard kronor under ett enskilt år. Samtidigt fördelade Arvsfondsdelegationen mer medel till utvecklingsprojekt än något annat år. Netto växte volymen utdelningsbara medel för Arvsfondsdelegationen med drygt 300 miljoner kronor. Under 2020 kan Arvsfondsdelegationen fördela 1 563 miljoner kronor.

En fortsatt inriktning av kommunikationsinsatser för att få in fler projektansökningar beräknas leda till att antalet nya projekt kommer att öka åren framöver. En annan faktor som kan påverka ansökningstrycket till Allmänna arvsfonden de kommande åren är utformningen av en ny kommande arvsfondslag.

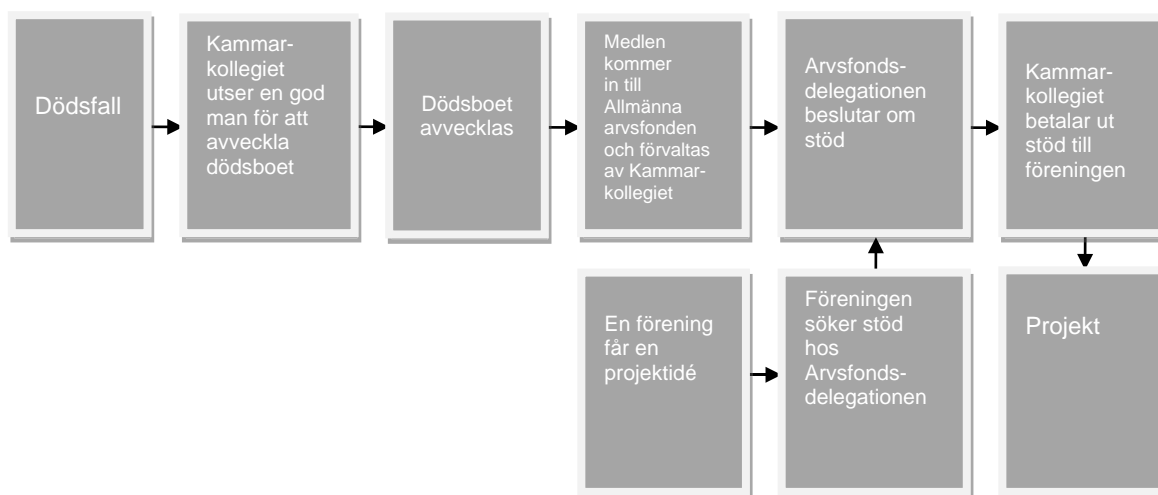
Ökad effektivitet i administrationen

För att ge kanslistödet goda möjligheter att hantera en större volym utdelade projektmedel med en förbättrad kontroll har resurser över åren tillförts Kammarkollegiet. Verksamheten har på det sättet tillåtits växa organiskt i en relativt jämn takt. Mellan 2018 och 2019 ökade kostnaderna för kanslistödet med 300 000 kronor, eller 0,7 procent. Samtidigt ökade volymen utdelade medel med 102 miljoner kronor eller 16 procent. Antalet beslut ökade under samma period med 14 procent. Det gör att driftskostnaderna i förhållande till fördelade medel sjönk till 5,3 procent och driftskostnaderna per beslut sjönk till 28 400 kronor. En positiv utveckling som antyder en ökad grad av effektivitet.

3. DETTA ÄR ALLMÄNNA ARVSFONDEN

Enligt ett beslut av riksdagen 1928 uteslöts kusiner och mer avlägsna släktingar från arvsrätt. Samtidigt bildades Allmänna arvsfonden. Kvarlåtenskap efter personer utan nära släktingar, och som inte skrivit testamente, ska istället tillfalla Allmänna arvsfonden. Fonden har till ändamål att främja nyskapande och utvecklande verksamhet av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning. Närmare bestämmelser finns i lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden, den så kallade arvsfondslagen.

Från dödsbo till projekt

Arvsfondsdelegationen

Arvsfondsdelegationens arbetsuppgifter regleras i arvsfondslagen samt i förordningen (2004:484) om Allmänna arvsfonden. Delegationen ska fördela stöd ur fonden, följa upp projekt som beviljats stöd samt informera allmänheten om fondens ändamål och fondmedlens användningsområde. Arvsfondsdelegationen består av nio ledamöter som utses av regeringen. Majoriteten i delegationen utgörs av sakkunniga personer utanför Regeringskansliet och majoritetsbeslut gäller vid beslut om tilldelning av medel ur fonden. Ledamöterna är utvalda så att expertis och företrädare finns för frågor som rör fondens tre målgrupper. Under 2019 var följande personer ledamöter i Arvsfondsdelegationen:

Ordförande

Håkan Ceder, f.d. överdirektör

Vice ordförande

Mattias Ludvigsson, biträdande enhetschef, Kulturdepartementet (förordnades under 2019)
Johan Lycke, kansliråd, Utbildningsdepartementet (entledigades under 2019)

Övriga ledamöter

Helena Corell, verksamhetsutvecklare, Domstolsverket

Beatrice Hopstadius, enhetschef, Socialstyrelsen

Margareta Israelsson, f.d. ordförande, Parasportförbundet (förordnades under 2019)

Magnus Jägerskog, generalsekreterare, BRIS

Mattias Lundekvam, förbundsordförande, Hörselskadades Riksförbund (förordnades under 2019)

Rosaline Marbinah, ordförande, Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer (förordnades under 2019)

Hanna Åkesson, samordnare, Sveriges Kommuner och Regioner

Per Arne Kölhed, styrelseledamot, Intressegruppen för Assistansberättigade (entledigades under 2019)

Ärendehantering

De ansökningar om projekt- och lokalstöd och de redovisningar som kommer in till Arvsfondsdelegationen hanteras av Kammarkollegiet, som är den myndighet som utför de administrativa och handläggande uppgifterna åt Arvsfondsdelegationen. Handläggningen av ärenden görs av handläggare. Controllers, administratörer, jurist och processansvarig ger stöd till olika delar av handläggningen, både under beredningen av ansökningar och under de pågående projekten. Vid bedömningen av ansökningar inhämtas synpunkter från referenspersoner på andra myndigheter, organisationer samt kommuner och regioner. Controllerfunktion ger stöd till handläggarna i bedömningen av projektens budgetar och deras ekonomiska redovisning. Innan ett förslag till beslut lämnas till Arvsfondsdelegationen har ärendet först beretts i en beredningsgrupp bestående av flera handläggare och därefter föredragits för ansvarig enhetschef. På så sätt får ansökningarna en allsidig bedömning och förslag till beslut kvalitetssäkras. Under 2019 stärktes controllerfunktionen och utgörs nu av tre personer. Sedan 2017 finns en tjänst med ansvar för den interna processutvecklingen. En särskild juristtjänst ger stöd i juridiska frågor. Läs mer om ärendehantering i avsnittet 6. Kvalitet, kontroll och stöd.

Projektstöd

Allmänna arvsfonden har enligt 5–7 §§ lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden till ändamål att främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning. Stöd ur fonden ska i första hand lämnas till projekt som är nyskapande och utvecklande. De som kan erhålla stöd är organisationer som bedriver ideell verksamhet, men offentlig huvudman kan beviljas stöd för utvecklingsverksamhet om det finns särskilda skäl. Så kan till exempel en kommun beviljas stöd för att genomföra ett projekt. I sådana fall ställs särskilt höga krav på att

projektet är nyskapande och projektet måste bedrivas i nära samarbete med ideell förening. Ett projekt kan enligt gällande praxis beviljas stöd ur Allmänna arvsfonden under normalt högst tre år och en plan ska finnas över hur verksamheten eller metoden lever vidare efter projektets slut samt för hur projektets erfarenheter tas till vara och sprids. Sedan 2016 fattas fleråriga projektstödsbeslut av Arvsfondsdelegationen. Projekt som beviljas stöd ska kunna bidra till att berörda målgruppers villkor och förutsättningar förbättras och utvecklas. En bedömning görs i vilken utsträckning barn, ungdomar eller personer med funktionsnedsättning själva är delaktiga i planeringen och genomförandet av projektet samt vilket inflytande målgruppen kommer att ha efter projektets slut. På samma sätt görs en bedömning av graden av nyskapande och utveckling i projektet. Syftet är att ge stöd till utvecklingsprojekt med delaktighet från någon av fondens målgrupper och med potential att leva vidare efter det att det ekonomiska stödet ur fonden upphört.

Lokalstöd

Stöd kan även lämnas för del av kostnader för ny-, om-, eller tillbyggnad av lokaler och anläggningar för att möjliggöra verksamheter för någon eller några av fondens målgrupper. Verksamheten ska vara nyskapande på den enskilda orten. Endast organisationer som bedriver ideell verksamhet kan beviljas lokalstöd. En organisation som beviljats lokalstöd förbinder sig att driva den nya verksamheten under minst tio år. Lokalen eller anläggningen ska ägas av den sökande organisationen eller hyras med långtidskontrakt. Under beredningen av lokalstödsansökningar hämtas alltid uppgifter in om tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning. Inför samtliga beslut om bifall äger en dialog rum med berörd kommun. Målgruppernas delaktighet i såväl planeringen som verksamheten bedöms, liksom möjligheten att driva verksamheten i tio år. Om lokalen eller anläggningen används till annat ändamål än vad som överenskommit kan ärendet komma att överlämnas till Kammarkollegiet, som avgör om en begäran om återbetalning till Allmänna arvsfonden ska ske. Detta sker dock mycket sällan.

Krav på redovisning

Varje mottagare av stöd ur Allmänna arvsfonden ska senast de datum som anges i beslutet om stöd lämna en skriftlig redovisning av projektarbetet till Arvsfondsdelegationen. Dessutom ska en ekonomisk redovisning för hur det beviljade beloppet har använts lämnas. Den ekonomiska redovisningen ska vara bestyrkt av godkänd eller auktoriserad revisor. Är det ett projektstöd ska den ekonomiska redovisningen för varje projektår bestyrkas på detta sätt. Systemet med fleråriga projektstödsbeslut innebär att de årliga projektredovisningarna granskas och godkänns av kanslifunktionen inför varje kommande projektår.

När Allmänna arvsfonden får egendom

Arv till fonden

Om någon avlider utan att efterlämna make/maka eller närmare släktingar än kusiner ärver Allmänna arvsfonden kvarlåtenskapen. Det förutsätter att arvlåtaren inte förordnat om sin kvarlåtenskap i testamente till någon annan och detta godkänns av Kammarkollegiet för fondens räkning. Om arvlåtaren var änka eller änkling tillfaller arvet Allmänna arvsfonden endast om det inte heller finns några arvsberättigade släktingar efter den först avlidne maken. En förutsättning är att dessa till exempel inte uteslutits från arv på grund av testamente eller att de inte tidigare fått ut vad de var berättigade till. Förutom arv kan fonden få egendom genom bland annat förmånstagarförordnande i försäkringsavtal, gåva eller testamente. Allmänna arvsfonden tillförs sedan juli 2016 också värdet av återvunna metaller efter kremering.

Det övergripande målet är att avveckla dödsbon på ett etiskt, rättssäkert och kostnadseffektivt sätt, med respekt för den avlidne. Under 2019 kom det in 1538 avvecklings- eller testamentsärenden till Kammarkollegiet vilket är något färre än 2018 då det kom in 1644 ärenden. Under året avgjordes 1554 avvecklings- och testamentsärenden, en liten ökning från 2018 då 1490 ärenden avgjordes. Kammarkollegiet strävar efter att avveckla berörda dödsbon så snabbt som möjligt och det är ett internt mål för verksamheten att sju av tio dödsbon avvecklas inom tre år. Målet uppnåddes under 2019.

Inlevererade medel

Under 2019 gjordes nettoinbetalningar till Allmänna arvsfonden med 1 095 miljoner kronor vilket är den högsta volymen inlevererade medel i fondens historia. Förklaringarna till årets höga nivå av inlevererade medel är två. Dels realiserades höga värden i två dödsbon, vilka sammanlagt motsvarar cirka 30 procent av inlevererade medel till fonden under året. Dels har fonden tillgodoförts mer medel från metallåtervinningen än tidigare år.

TABELL 1
Inlevererade medel från dödsboavveckling och metallåtervinning

(mnkr)	2019	2018	2017	2016	2015
Dödsboavveckling	981	596	789	631	525
Metallåtervinning	114	76	16	0	0
Summa	1 095	672	805	631	525

Inlevererade medel från dödsboavvecklingen nettoredovisas i tabell 1. Det innebär att kostnader för dödsboavvecklingen, som till exempel gode männens arvode har dragits av från det inbetalda beloppet.

God man förordnas

När ett dödsbo tillfallit Allmänna arvsfonden förordnar Kammarkollegiet en god man. Den gode mannen företräder fonden vid boutredningen och sköter det praktiska arbetet med avvecklingen av dödsboet. Avvecklingsförfarandet sker i samspel mellan den gode mannen och medarbetarna vid Kammarkollegiet, som fattar beslut i viktigare frågor under förfarandet. Den gode mannen står under Kammarkollegiets tillsyn. När avvecklingen av dödsboet är klart redovisar den gode mannen sin förvaltning till Kammarkollegiet och betalar in de medel som finns kvar till fonden. Medlen tas upp i fondens redovisning vid den tidpunkt de betalas in till fonden.

Testamenten granskas

I de fall då en person utan släktingar har förordnat om sin kvarlåtenskap i testamente, ska Allmänna arvsfonden delges testamentet i egenskap av legal arvinge och dödsbodelägare. Efter det har Allmänna arvsfonden sex månader på sig för att ta ställning till om testamentet ska godkännas eller klandras. Om testamentet klandras prövar domstol testamentets giltighet. Denna klanderfrist medför krav på en snabb handläggning. Ett godkännande av ett testamente förutsätter i många fall utredning för att säkerställa att testators yttersta vilja överensstämmer med hur den kommit till uttryck i testamentet. Under 2019 avgjordes 948 testamentsärenden. De flesta testamenten godkänns, men i vissa fall har det funnits skäl att fördjupa granskningen och föra en dialog med den som åberopat testamentet. Den hanteringen har resulterat i att Kammarkollegiet under 2019 gett in stämmningsansökan avseende klander av testamente i fem fall.

Arv avstås

I vissa fall får arv eller försäkringsbelopp, som Allmänna arvsfonden fått, avstås till någon annan. Det får ske om det med hänsyn till uttalanden av arvlåtaren eller till andra särskilda omständigheter kan anses stämma överens med arvlåtarens yttersta vilja. Arv och försäkringsbelopp får också avstås till arvlåtarens släkting eller någon annan person som har stått arvlåtaren nära, om det kan anses skäligt. Vidare får arv som utgörs av egendom, vilken är av väsentlig betydelse från kulturhistorisk synpunkt eller från natur- eller kulturvårdssynpunkt, avstås till juridisk person som har särskilda förutsättningar att ta hand om egendomen på lämpligt sätt. Om det finns särskilda skäl får samtidigt ett belopp av det arv som tillfallit fonden, avstås till den som tar emot egendomen för sådana omedelbara åtgärder som är nödvändiga för att bevara egendomen. Vissa utpekade länsstyrelser bistår Kammarkollegiet med viss utredning i dessa ärenden.

Under 2019 kom det in 47 ansökningar om avstående till Kammarkollegiet. En sådan ansökan ska ges in till Kammarkollegiet senast tre år efter dödsfallet eller efter det att

arvet genom preskription tillfallit fonden. Om det i ett ärende om avstående av arv eller försäkringsbelopp som tillfallit Allmänna arvsfonden uppkommer någon fråga av särskild vikt från allmän synpunkt, ska Kammarkollegiet lämna över frågan med eget yttrande till regeringen för avgörande.

Allmänna arvsfondens förvaltning

Kammarkollegiet förvaltar Allmänna arvsfondens kapital som en särskild fond och lämnar årligen en separat redovisning för förvaltningen till regeringen, Redovisning för förvaltning av Allmänna arvsfonden. I den redovisningen lämnas en mer utförlig redogörelse över fondens förvaltning och ekonomiska resultat.

Kammarkollegiets kapitalförvaltning ska tillgodose såväl behovet av en god direktavkastning som önskemålet om värdebeständighet. Efter korrigerings av restituerade arvsmedel (det vill säga till exempel kostnader för dödsboavveckling och arv som har avståtts) läggs en tiondel av de medel som tillfallit fonden under ett år till fondkapitalet. Återstoden får tillsammans med direktavkastningen delas ut.

I det följande kan summeringsdifferenser förekomma i tabeller och sammanställningar på grund av avrundningar.

I tabell 2 framgår att fondens bokförda värde den 31 december 2019 uppgick till 7 212 miljoner kronor, en ökning med 660 miljoner kronor jämfört med 31 december 2018.

TABELL 2
Fondens värdeutveckling

(mnkr)	2019	2018	2017	2016	2015
Bokfört värde					
Tillgångar	7 212	6 552	6 014	5 608	5 362
Skulder	-549	-522	-475	-478	-400
Summa	6 663	6 030	5 539	5 130	4 962
Marknadsvärde					
Tillgångar	10 740	8 744	8 903	8 224	7 642
Skulder	-549	-522	-475	-478	-400
Summa	10 191	8 222	8 428	7 746	7 242

Tabell 2 har rättats avseende belopp för skulder åren 2016–2018. Bakgrunden till rättelsen är att Riksrevisionen vid granskning av *Redovisning för förvaltning av Allmänna arvsfonden 2018* identifierade att beslutade projektmedel inte redovisats i enlighet med gällande regelverk för redovisning, BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning

(K3). Vid övergång till ny beslutsprocess 2016 skuldfördes beslutade projektmedel för hela den fleråriga projektperioden. Inom ramen för den nya beslutsprocessen måste stödmottagarna årligen visa att de uppfyller vissa villkor för att få fortsatt stöd. Under 2019 har redovisningen rättats så att det som nu skuldförs för perioden 2016–2018 enbart är beviljade projektmedel för det år villkoren är uppfyllda. Beviljade projektmedel för resterande projektår redovisas istället som en eventalförpliktelse.

TABELL 3
Beslutade och utdelade bidrag samt utdelningsbara medel

(mnkr)	2019	2018	2017	2016	2015
Beslutade bidrag	822	592*	1 011	1 082	642
Utbetalda bidrag	673	664	718	662	607
Utdelningsbara medel (för nästkommande år)	1 563	1 241	997	1 037	1 416

I tabell 3, Beslutade och utbetalda bidrag samt utdelningsbara medel, redovisas följande uppgifter:

Beslutade bidrag avser de medel som Arvsfondsdelegationen fattat beslut om under året. Under 2016 infördes ett nytt beslutssystem som innebar att Arvsfondsdelegationen fattar ett beslut om bidrag för hela projektperioden (upp till tre år) per projekt. Dessförinnan fattade delegationen upp till tre beslut per projekt med bidrag för ett projektår i taget.

*Minskningen 2018 beror på att det var relativt få nya projekt som startades samtidigt som det under 2016 och 2017 var ett antal pågående projekt kvar i det gamla beslutssystemet. Under 2019 ökade antalet nya projekt med en fjärdedel jämfört med året innan, därav den kraftiga ökningen av beslutade bidrag jämfört med 2018.

Utbetalda bidrag avser de bidrag som betalats ut till projekten under året. Kammarkollegiet betalar ut beviljat stöd efter rekvisition.

Utdelningsbara medel avser det belopp som är disponibelt för Arvsfondsdelegationen att fatta beslut om nästkommande år och utgörs av utgående fritt eget kapital med avdrag för eventalförpliktelser avseende villkorade beslutade bidrag. Totalt finns den 31 december 2019 ett belopp uppgående till 1 563 miljoner kronor tillgängligt för Arvsfondsdelegationen att fatta beslut om under 2020. Året innan var motsvarande belopp 1 241 miljoner kronor. Ökningen av utdelningsbara medel beror främst på ökat inflöde av arvsmedel.

Avkastning

Förvaltningen av Allmänna arvsfondens kapital är sedan januari 2012 underställd Fonddelegationen. Fonddelegationen, som utses av regeringen, är ett särskilt beslutsorgan inom Kammarkollegiet för kapitalförvaltningen. Fondens tillgångar är placerade i andelar i Kammarkollegiets svenska respektive utländska aktiekonsortier samt aktieindex-, företagsobligations- och räntekonsortier. Därutöver placeras även en mindre del i alternativa investeringsfonder (fastighetsfonder), vilka är externt förvaltade. Den höga aktieandelen är beslutad mot bakgrund av fondens långa placeringshorisont.

Tabell 4 visar totalavkastningen för Allmänna arvsfondens placeringar de senaste två åren. Med totalavkastning avses den sammantagna avkastningen av direktavkastning och marknadsvärdesförändringar under ett år.

TABELL 4
Totalavkastning per tillgångsslag

Procent (%)	2019		2018	
	Avkastning	Index	Avkastning	Index
Räntekonsortiet ¹⁾	0,6	-0,2	0,5	0,0
Aktiekonsortiet Sverige ²⁾	27,9	31,7	-4,1	-4,6
Aktieindexkonsortiet Utland ³⁾	32,0	35,5	-2,5	-1,0
Aktieindexkonsortiet Sverige ⁴⁾	30,2	30,3	-5,0	-5,2
Företagsobligationskonsortiet ⁵⁾	2,1	1,4	0,8	0,6
Aktiekonsortiet Kronan	31,9	n.a.	-8,5	n.a.
Alternativa investeringsfonder	2,9	2,9	14,6	14,6
Bankmedel	-0,4	-0,5	-0,5	-0,8
Portföljens totalavkastning	18,7	18,7	-1,3	-1,1

¹⁾ OMRX Bond All 1-3 Years

²⁾ OMXS Cap Gross Index

³⁾ MSCI ACWI Select Global Norms and Criteria Index Cap Gross Index

⁴⁾ OMX Stockholm 60 Cap GI Etiskt

⁵⁾ NOMX Credit SEK, Total Return

Ovanstående tabell visar med tydlighet att riskfyllda placeringar haft en mycket hög totalavkastning under 2019. Detta visas inte minst av att till exempel den svenska aktiemarknaden avkastat drygt 30 procent. Allmänna arvsfondens avkastning och därigenom förmögenhetsvärde har stigit markant under året. Den totala avkastningen var närmare 19 procent. Vid utgången av 2019 var det förvaltade kapitalet cirka 10,75 miljarder kronor att jämföra med cirka 8,74 miljarder kronor vid årets början.

Den totala avkastningen på 18,7 procent under 2019 är att betrakta som mycket god eftersom den väsentligt överstiger gällande inflation. Fonddelegationens beslutade mål om en långsiktig real avkastning på tre procent har överträffats under senare år, vilket främst förklaras av en god aktiemarknadsutveckling. Eftersom fondens placeringshorisont är lång

bör en utvärdering främst göras på längre sikt. I det korta perspektivet, det vill säga under 2019, har placeringsinriktningen med närmare 60 procents aktier lönat sig eftersom världens börser stigit.

Portföljens avkastning har varit marginellt högre än jämförelseindex under 2019. Särskilt allokering har givit ett positivt bidrag till det relativa resultatet, men även ränteförvaltningen har givit ett positivt bidrag. De negativa bidragen till relativ avkastning hänförs till aktieförvaltning och en strategisk valutaposition, där valutaexponering medvetet minskats i såväl US-dollar som Euro. Eftersom kronan försvagades under året gav Fonddelegationens beslut ett negativt bidrag som syns i resultatet för utländska aktier.

4. KOSTNAD FÖR FÖRVALTNING OCH ADMINISTRATION

Medel från Allmänna arvsfonden används för att täcka Kammarkollegiets kostnader för administration av dödsboavveckling, hanteringen av återkravsärenden, fondförvaltning och utbetalningar av projektmedel. På samma sätt används fonden för att täcka kostnaderna för handläggning av projektansökningar och projektredovisningar inkomna till Arvsfondsdelegationen samt för kommunikations- och utvärderingsverksamhet.

TABELL 5
Förvaltnings- och administrationskostnader (mnkr)

	2019	2018	2017	2016	2015
Kammarkollegiet totalt	31,7	29,4	28,8	26,8	26,5
Dödsboavveckling med mera	19,3	17,5	17,4	16,7	16,8
Fondförvaltning	10,5	10,0	9,5	9,0	8,6
Utbetalning av beviljat stöd	1,9	1,9	1,9	1,1	1,1
Arvsfondsdelegationen totalt	41,8	41,5	38,9	39,9	34,3
Personalkostnader	24,3	24,4	22,2	21,5	19,1
Lokalkostnader	2,7	2,6	2,5	2,0	2,1
Övriga kostnader	14,8	14,5	14,2	16,4	13,1
Totalt förvaltnings- och administrationskostnader	73,5	70,9	67,7	66,7	60,8

För att volymen av beviljade projektmedel över tid ska motsvara inflödet av medel till Allmänna arvsfonden har kanslistödet kontinuerligt stärkts. Detta har skett i takt med att inflödet av medel till Allmänna arvsfonden ökat. Målsättningen har varit att med bibehållen eller ökad kvalitet i handläggningen bevilja mer projektmedel än tidigare. Kommunikationsverksamheten har förstärkts och effektiviserats. Detta för att få in fler ansökningar som kan leda till bifall. En utvärderingsverksamhet har byggts upp och etablerats i enlighet med en strategi som stämms av med Regeringskansliet och i enlighet med Arvsfondslagens utformning. Under 2012 inrättades en controllerverksamhet som dels ger projekten och handläggarna stöd i ekonomiska frågor och dels förbättrar kontrollen av projektmedlens användning. Under 2015 förstärktes kanslistödet med en juristfunktion. Under 2016 utökades kanslistödet med ytterligare två handläggare, kommunikationsinsatserna ökade och fler utvärderingar genomfördes.

Under 2017 inrättades en processutvecklingsfunktion. Den ansvarar för att leda och strukturera utveckling och implementering av tydliga och effektiva interna rutiner, processer och styrdokument. Under 2018 genomfördes personalförstärkningar inom processutveckling samt inom controller-, jurist- och administrationsfunktionen. Under hösten 2018 gjordes dessutom en omorganisation i syfte att höja ambitionerna för ledning

och utveckling av hela Allmänna arvsfondens verksamhet och en ny arvsfondsavdelning inrättades.

Kanslistödets kostnader för 2019 ligger i samma nivå som för 2018. Kraftigt höjda pensionspremier ledde till att utfall för personalkostnader blev detsamma som i följt trots att det under året funnits vakanser inom verksamheten. Inrättandet av ny arvsfondsavdelning innebar högre kostnader för ledning och utveckling än tidigare år medan vissa andra övriga kostnader, som till exempel för avskrivningar, blev lägre än 2018. I slutet av 2019 förstärktes kanslistödet med ytterligare en controller. Därmed utgörs controllerfunktionen av tre tjänster. De särskilda personalresurser som allokerats till att arbeta med extern kommunikationsverksamhet motsvarade fyra årsarbetskrafter.

Mätt som andel av beslutade projektmedel uppgick kostnaderna för kanslistöd åt Arvsfondsdelegationen under 2019 till 5,3 procent¹. Det är en tydlig minskning jämfört med året innan. Tabell 6 visar utvecklingen av kostnaderna för kanslistödet i förhållande till beslutade projektmedel.

TABELL 6

Kostnaderna för kanslistöd åt Arvsfondsdelegationen i förhållande till beslutade projektmedel (%)

	2019	2018	2017	2016	2015
Andelen driftskostnader	5,3	6,0	6,1	5,2	5,1

Trots att kostnaderna för Arvsfondsdelegationens kanslistöd har ökat, sett över en femårsperiod, har andelen kostnader i förhållande till beslutade projektmedel legat relativt konstant, men en variation mellan enstaka år. Förklaringen är att volymen beslutade projektmedel och kostnaderna för Arvsfondsdelegationens verksamhet har ökat i samma procentuella takt.

En annan intressant indikator kan vara kostnaderna för kanslistödet i förhållande till antalet beslut angående projektansökningar som fattas. I tabell 7 visas utvecklingen av dessa kostnader över tid. Som beslut räknas bifall och avslag, men även godkännande av projektens redovisningar samt de ansökningar som, ibland efter omfattande handläggning, har återkallats av den sökande organisationen och därmed läggs till handlingarna. Totalt uppgick antalet beslut under 2019 till 1474, varav 82 ärenden rörde återkallade ansökningar.

¹ För att en rättvis jämförelse med tidigare år ska kunna göras är volymen beslutade projektmedel beräknad som ettåriga beslut för samtliga värden i tabell 6.

TABELL 7

Kostnaderna för kanslistödet åt Arvsfondsdelegationens per beslut (kr)

	2019	2018	2017	2016	2015
Driftskostnader per beslut	28 400	31 100	28 400	28 800	22 300

Denna indikator visar att kanslistödskostnaderna i förhållande till antalet beslut minskade under 2019. Förklaringen är att kostnaderna var relativt konstanta, som framgår ovan, medan antalet beslut ökade jämfört med 2018.

5. FÖRDELNING AV STÖD 2019

Under år 2019 inkom det 1 394 ärenden till Arvsfondsdelegationen, vilket är högre än under de senaste tre åren. Den högre volymen ärenden hänger bland annat samman med att antalet nya ansökningar ökade med 11 procent jämfört med året innan. Det bör påpekas att ärenden som rör barn och ungdomar med funktionsnedsättning hänförs till kategorierna barn respektive ungdom i tabell 8. Under kategorin Inte fondens målgrupper ingår även ärenden från enskilda personer.

TABELL 8
Inkomna ärenden till Arvsfondsdelegationen (st.)

	2019	2018	2017	2016	2015
Barn	383	402	306	340	398
Ungdom	607	616	487	574	639
Personer med funktionsnedsättning	382	258	274	292	334
Inte fondens målgrupper	22	40	48	48	58
Totalt	1394	1316	1115	1254	1429
Fördelade på					
Ansökningar	970	927	834	985	1059
Övrigt ärende	8	11	18	17	27
Redovisningar	416	378	263	252	343
Totalt	1394	1316	1115	1254	1429

Antal beslut tagna av Arvsfondsdelegationen

Under 2019 har sammanlagt 1 042 beslut fattats. Det är en ökning jämfört med de senaste tre åren. Såväl antalet bifall/godkännanden som antalet avslag ökade jämfört med året innan. Bifall beslutas av Arvsfondsdelegationen och innebär att en organisation får projektmedel för ett nytt projekt eller ökad budgetram för ett pågående projekt. Godkännanden innebär att Kammarkollegiet godkänt att ett pågående projekt får fortsätta enligt plan ytterligare ett år, inom den budgetram Arvsfondsdelegationen redan beslutat.

TABELL 9

Antal beslut, exklusive redovisningar (st.)

	2019	2018	2017	2016	2015
Bifall/godkännanden	462	377	369	438	428
Avslag	492	441	553	481	625
Övriga	88	97	113	122	114
Totalt	1042	915	1035	1041	1167

TABELL 10

Fördelning av antalet bifall och avslag (st.)

Bifall	2019	2018	2017	2016	2015
Barn	112	105	99	121	98
Ungdom	246	171	160	202	199
Personer med funktionsnedsättning	104	101	110	115	131
Antal bifallsbeslut	462	377	369	438	428
Avslag					
Barn	164	157	166	164	191
Ungdom	235	207	252	224	267
Personer med funktionsnedsättning	78	62	106	65	127
Inte fondens målgrupper	15	15	29	28	40
Antal avslagsbeslut	492	441	553	481	625

Arvsfondsdelegationen har beslutat att avslå 492 ansökningar. Orsakerna till avslag har bland annat varit att projekten inte bedömts vara tillräckligt nyskapande, att de inte haft tillräckligt hög delaktighet från målgruppen eller avsett verksamhet som redan finns som reguljär verksamhet. Andra ansökningar har avslagits på grund av att de inte haft en rimlig plan för projektets överlevnad, att de avsett kostnader enbart för enstaka arrangemang eller att ansökan kommit från enskilda personer eller nystartade föreningar. Under året fick 193 ansökningar om nya projekt bifall på sina ansökningar. I genomsnitt har 28 procent av de nya ansökningar som delegationen fattat beslut om under året beviljats stöd under 2019. Det är något högre än de senaste två åren (se tabell 11).

TABELL 11

Andel bifall för nya ansökningar (antal bifall/(antal bifall + antal avslag)) (%)

	2019	2018	2017	2016	2015
Bifallsfrekvens (%)	28	26	26	30	24

Redovisningar

Arvsfondsdelegationen fattar fleråriga projektstödsbeslut. Dock ska föregående års projektredovisning godkännas innan ett projekt kan fortsätta med finansiering ur Allmänna arvsfonden. Det görs i samband med att projektplanen för nästkommande år hanteras. Även projektens slutredovisningar granskas och godkänns. Under 2019 har totalt 437 redovisningar granskats och godkänts. Det är högre än de senaste åren.

TABELL 12
Godkända redovisningar (st.)

	2019	2018	2017	2016	2015
Godkända redovisningar	437	404	353	375	393

Översiktlig beskrivning av hur medlen ur Allmänna arvsfonden har disponerats

Projekten har ofta sammansatta syften och omfattar många gånger flera av Allmänna arvsfondens målgrupper. I den statistik som redovisas har projekten kategoriserats utifrån dess huvudsakliga inriktning.

Under delar av 2016 och under hela 2017 fattades fleråriga beslut, medan delegationen under perioden 2014–2015 enbart fattade ettåriga beslut. Volymen beslutade medel räknat som fleråriga beslut under 2019 var 822 miljoner kronor, vilket redovisades i tabell 3.

För att jämföra beslutsvolymen över tid bör de fleråriga besluten beräknas som om de vore ettåriga. Med en sådan justering har 749 miljoner kronor fördelats till 423 projekt under 2019. Det är det högsta beslutade årsbeloppet i Allmänna arvsfondens historia och en ökning jämfört med 2018 med 102 miljoner kronor, eller nästan 14 procent. Antalet bifallsbeslut ökade även det jämfört med föregående år. Totalt var antalet bifallsbeslut 462 stycken till de 423 projekten. Orsaken är att flera av projekten fick mer än ett bifallsbeslut under året, främst genom så kallade tilläggsbeslut.

TABELL 13
Utveckling av fördelning av stöd

	2019	2018	2017	2016	2015
Antal projekt (st.)	423	378	364	434	419
Fördelning av stöd (mnkr)	749	647	597	734	642

Diagram 1

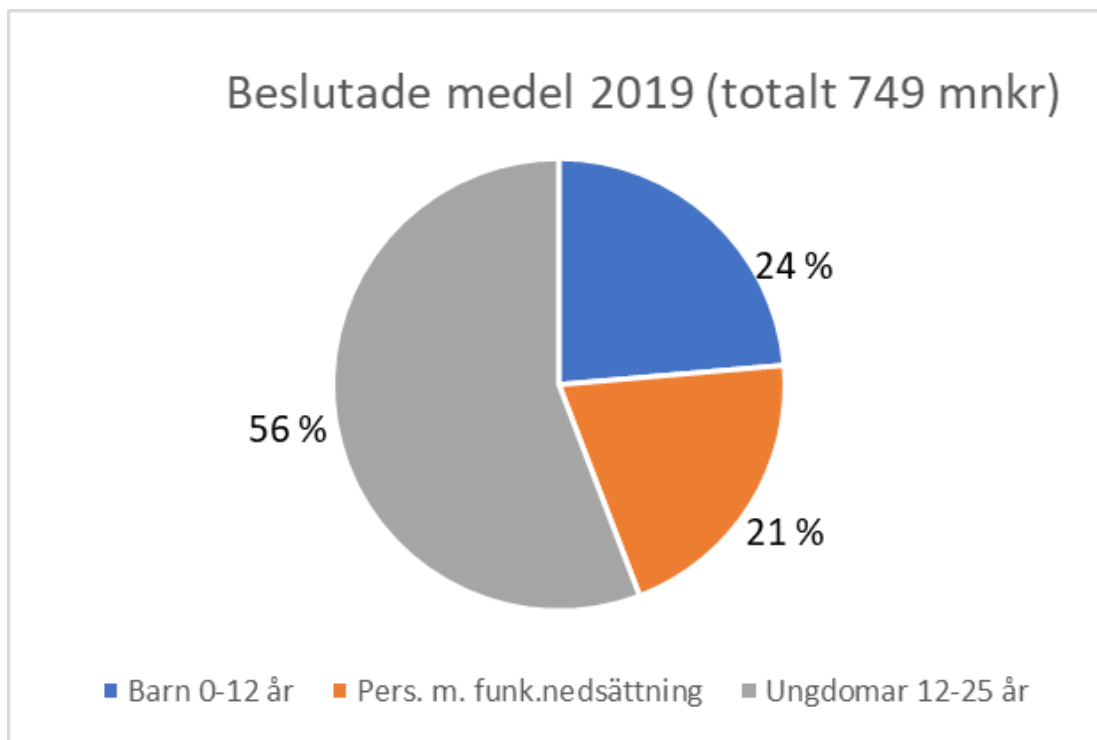
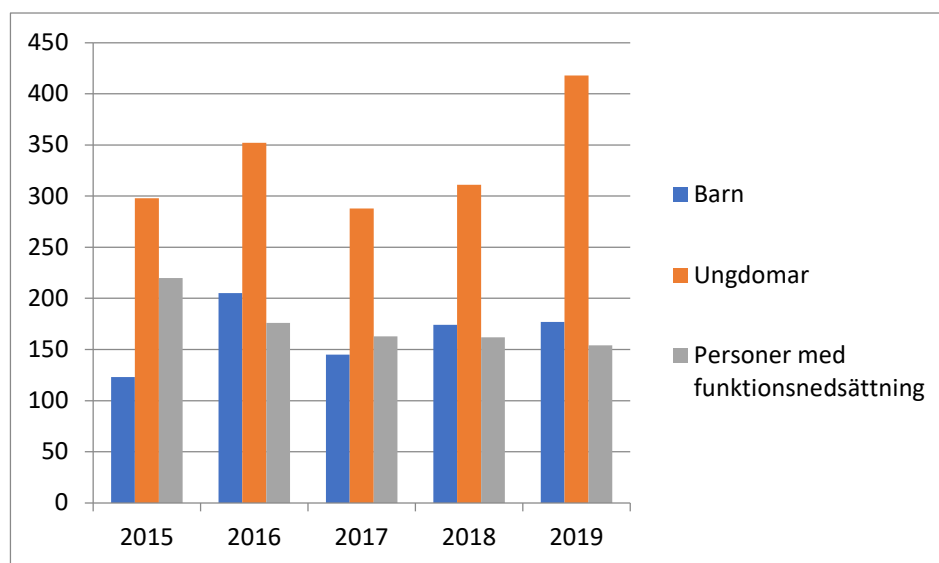

Diagram 1 visar totala fördelningen av beslutade medel per målgrupp som andel av totalen. Jämfört med 2018 har andelen medel som fördelats till målgruppen ungdomar ökat, medan andelen projekt som fokuserar på de övriga två målgrupperna har minskat något. Det bör i detta sammanhang nämnas att projekt som riktar sig till barn och ungdomar med funktionsnedsättning redovisas under rubriken barn respektive ungdom.

Under 2019 beslutades om nästan 177 miljoner kronor till barnprojekt. Vad gäller målgruppen ungdomar var nivån på beslutade medel 418 miljoner kronor. För målgruppen personer med funktionsnedsättning ligger volymen beslutade medel under året på 163 miljoner kronor. Projekt som riktar sig till målgruppen personer med funktionsnedsättning avser projekt där huvudfokus ligger på personer äldre än 25 år eller projekt utan fokus på viss ålder, exempelvis projekt där målgruppen är alla med en viss funktionsnedsättning.

Om projekt som fokuserar på barn och ungdomar med funktionsnedsättning räknas in under rubriken personer med funktionsnedsättning uppgår den totala volymen beslutade projektmedel till den målgruppen till 241 miljoner kronor, eller 32 procent av det totala belopp som beviljades i projektmedel under 2019. Det totala antalet projekt för samma målgrupp var 152, vilket motsvarar 36 procent av alla projekt under 2019. I diagram 2 redovisas utvecklingen av beslutade projektmedel per målgrupp under perioden 2015–2019.

Diagram 2 – Beviljade medel per målgrupp 2015–2019 (mnkr)

Redovisning av beviljade medel per målgrupp

Arvsfondsdelegationen har två stödformer. Den dominerande stödformen är projektstöd, som innebär att föreningen erhåller stöd för att utveckla en verksamhet, metod, utbildningsinsats, ett arbetssätt eller delaktighets-/informationsarbete under normalt sett högst tre år. Den andra stödformen är lokalstöd, vilket innebär att en förening kan erhålla stöd för ny-, om- och tillbyggnad av en lokal eller anläggning som behövs för att driva en nyskapande och utvecklande verksamhet. I det här avsnittet redovisas översiktligt projekt- och lokalstödsmedel som Arvsfondsdelegationen fattat beslut om. Om inget annat anges gäller redovisning båda stödformerna. I några enstaka fall har samma projekt fått fler än ett beslut under samma år (så kallade tilläggsbeslut). Därför skiljer sig antal bifallsbeslut från antalet beviljade projekt.

Målgruppen barn

Under 2019 beslutade Arvsfondsdelegationen om fördelning av nästan 177 miljoner kronor till projekt med fokus på målgruppen barn enligt tabell 14. Det innebär en ökning med 3 miljoner kronor jämfört med 2018. Antalet beviljade och godkända projekt under 2019 var 107, vilket är två fler än året innan.

TABELL 14
 Projekt till förmån för barn under 12 år

Projektändamål	Antal projekt	Summa, TKR
Fritid/idrott	26	48 604
Kultur	13	19 837
Integration	12	12 692
Familjestöd	11	16 468
Information/utbildning	11	21 712
Demokrati och delaktighet	10	21 412
Barn i utsatta situationer	6	9 252
Psykisk ohälsa	6	7 205
Förebygga brott, våld och mobbing	3	6 453
Jämställdhet och könsroller	3	3 821
Bemötande	1	2 562
Drogförebyggande	1	2 401
Hjälpmedel	1	2 386
Tillgänglighet	1	1 271
<i>Egen Kraft!</i> (särskild satsning)	2	917
Totalt	107	176 993

Målgruppen ungdomar

Under 2019 fattade Arvsfondsdelegationen beslut om nästan 418 miljoner kronor till projekt med fokus på målgruppen ungdom (se tabell 15). Jämfört med föregående år innebär det en ökning med 107 miljoner kronor. Antalet beviljade och godkända projekt under 2019 var 221, vilket är 50 fler än året innan.

TABELL 15
 Projekt till förmån för ungdomar 12–25 år

Projektändamål	Antal projekt	Summa, TKR
Fritid/idrott	66	132 668
Kultur	27	52 131
Demokrati och delaktighet	27	54 542
Jämställdhet/könsroller	21	42 620
Information/utbildning	15	20 670
Psykisk ohälsa	12	23 547
Integration	11	11 500
Förebygga brott, våld och mobbing	11	29 790
Arbete/sysselsättning	10	12 981
<i>Egen Kraft!</i> (särskild satsning)	9	11 603
Drogförebyggande	5	13 079
Barn och unga i utsatta situationer	4	7 768
Rehabilitering	1	2 596
Bemötande	1	1 574
Kost och motion	1	645
Totalt	221	417 714

Målgruppen personer med funktionsnedsättning

Under 2019 beslutade Arvsfondsdelegationen om fördelning av nästan 154 miljoner kronor till projekt med fokus på målgruppen personer med funktionsnedsättning (se tabell 16).

Det är åtta miljoner kronor mindre än under 2018. Antalet beviljade och godkända projekt under 2019 var 95, vilket är sex färre än föregående år.

TABELL 16
 Projekt till förmån för personer med funktionsnedsättning

Projektändamål	Antal projekt	Summa, TKR
Information/utbildning	19	33 203
Fritid/idrott	15	22 656
Kultur	12	18 217
Psykisk ohälsa	11	22 342
Demokrati och delaktighet	8	14 489
<i>Egen kraft!</i> (särskild satsning)	8	10 911
Arbete och sysselsättning	5	5 061
Familjestöd	3	6 156
Rehabilitering	3	2 562
Kost och motion	2	4 476
Hjälpmedel	2	1 802
Bemötande	2	1 357
Anläggningar/Lokaler/Utrustning	1	3 961
Jämställdhet och könsroller	1	2 065
Integration	1	2 059
Drogförebyggande	1	1 367
Tillgänglighet	1	1 241
Totalt	95	153 925

Geografisk fördelning av beviljade medel

Nästan 60 procent, 448 miljoner kronor, av de medel som beslutades under 2019 fördelades till lokala och regionala projekt. Till denna kategori hör projekt som genomförs på en eller flera angränsade orter, en eller flera angränsade län samt projekt som genomförs exempelvis i ett par av storstadsregionerna. Varje projekt inkluderas bara en gång i statistiken och projektet hänförs till det län där organisationen har sitt säte. Resterande medel gick till det som definieras som nationella projekt. Exempel på nationella projekt är barn- och ungdomsprojekt som samarbetar med kulturinstitutioner över hela landet eller en nationell funktionshindersorganisation som tagit fram en utbildningsstrategi för personer som har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Mätt i antal är 273 (65 procent) av beviljade projekt av lokal eller regional natur, medan resterande projekt utgörs av nationella projekt. Under 2019 fick inget projekt i Blekinge stöd ur Allmänna arvsfonden. De relativt få projektansökningar som inkom från organisationer i Blekinge under året svarade inte upp till kriterierna för att få stöd ur Allmänna arvsfonden. Det är första gången på elva år som ett län inte får stöd under ett år. Flest ansökningar kommer från föreningar i storstadsområdena, vilket är naturligt

eftersom där också finns högst antal föreningar och personer. Föreningar i de tre storstadsområdena är också de som fått flest bifall och flest avslag på inkommande ansökningar. Ett stort antal beviljade projekt genomförs av organisationer som har sitt säte i Stockholm, men merparten av dessa projekt bedöms vara nationella.

Tabell 17 redovisar den länsvisa fördelningen av medel ur Allmänna arvsfonden. Tabellen visar endast de lokala och regionala projekten. De nationella projekten är inte medräknade.

TABELL 17
Regional fördelning av beviljade medel till lokala och regionala projekt

Län	Antal projekt	Summa, MNKR
Skåne	50	88
Stockholm	47	82
Västra Götaland	42	65
Västerbotten	16	26
Jönköping	15	31
Uppsala	12	18
Gävleborg	10	17
Östergötland	10	17
Örebro	10	12
Kalmar	9	12
Jämtland	8	22
Norrbottn	8	7
Kronoberg	7	11
Halland	7	9
Gotland	5	4
Dalarna	4	9
Västernorrland	4	9
Värmland	4	3
Västmanland	3	4
Södermanland	2	2
Blekinge	0	0
Totalt	273	448

Projekt inom de prioriterade områdena

I det följande presenteras översiktligt projekt inom de tolv områden regeringen angivit som prioriterade i sin skrivelse till riksdagen. Av tabell 18 framgår att 728 miljoner kronor av beslutade medel har gått till projekt inom de av regeringen prioriterade områdena. Det motsvarar 97 procent av de medel Arvsfondsdelegationen beslutade om under 2019. Sett

till antalet var 455 av de bifallsbeslut som beslutades under året inom de prioriterade områdena. Det motsvarar 98 procent av samtliga bifallsbeslut. Det ska i sammanhanget påpekas att de prioriterade områden har en bred inriktning.

Noterbart är att 22 bifallsbeslut har kategoriserats inom området *Öka delaktighet och tillgänglighet för äldre personer med funktionsnedsättning*. Det är ett resultat av den särskilda satsningen på äldre med funktionsnedsättning som lanserades under 2018. Under 2018 var det endast sex bifallsbeslut inom den kategorin. Hela 58 bifallsbeslut har kategoriserats som projekt som fokuserar på att *Stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning*. Så många har inte placerats i den kategorin sedan den kategorin infördes 2008. Liksom tidigare år har en mycket stor andel av projekten fokus på att främja psykisk och fysisk hälsa.

TABELL 18
Projektfördelning inom de prioriterade områdena

Prioriterade områden	Antal bifallsbeslut	Summa, Tkr
Främja psykisk och fysisk hälsa	134	238 210
Nyanländas mottagande och etablering	81	117 028
Stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning	58	81 609
Delaktighet i kulturlivet	44	71 041
Demokrati och delaktighet	39	58 001
Stärka inflytandet för barn och unga	27	44 006
Öka delaktighet och tillgänglighet för äldre personer med funktionsnedsättning	22	30 505
Motverka våld, trakasserier och mobbning	16	34 286
Föräldrastöd och främjande av ett starkt föräldraskap	14	21 367
Ökat tillträde till arbetsmarknaden	9	14 425
Öka jämställdhet och jämlikhet	7	11 002
Stärka barns rättigheter	4	6 564
Totalt	455	728 044

I det följande redovisas ett exempel på projekt som pågick under 2019 per prioriterat område.

Främja fysisk och psykisk hälsa

Projektet Vi minskar självmorden, Suicide Zero

Projektet syftar till att anpassa och vidareutveckla befintliga evidensbaserade och erkända metoder så att föräldrar och andra vuxna runt yngre barn, 9 - 11 år, kan få de verktyg som behövs för att tidigt uppmärksamma och förebygga psykisk ohälsa hos barnen. För att öka medvetenheten och tillgängliggöra metodiken ska man i projektet utveckla och producera

en fakta- och kunskapsbas inom suicidprevention och barns psykiska hälsa samt en digital suicidpreventiv verktygslåda i form av en webbsida/app. Projektet omfattar även framtagandet av ett informationsmaterial som skickas ut till alla föräldrar som har en 9-åring. Efter projektets slut ska verktygen och kunskapsbasen implementeras i organisationens ordinarie verksamhet.

Främja stärkt föräldraskap

Projektet Familjelyftet, Riksförbundet Attention

Projektet syftar till att föräldrar som har en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF) ska bli stärkta i sitt föräldraskap och få en förbättrad kommunikation med samt bemötande av socialtjänsten när de söker stöd. Inom projektet genomförs en kartläggning och en enkätstudie. Syftet är att få en bild av hur det är att vara förälder med NPF i mötet med socialtjänsten och hur barn upplever familjens kontakt med socialtjänsten. I två pilotkommuner deltar socialtjänsten och där kommer förbättringsteam, som består av både profession och klienter, att inrättas. Den primära målgruppen är familjer som har kontakt med socialtjänsten kring stödinsatser för sina hemmaboende barn, och där minst en av föräldrarna har en NPF-diagnos. Projektet kommer att drivas av Attention efter projekttiden, och dess överlevnad kommer att bestå av det material som produceras såsom trycksaker, informationsfilmer, app, webbaserad information, etcetera och som riktar sig till föräldrarna och socialtjänsten. Utöver detta utformas ett studiecirkelmateriale för föräldrar med NPF och ett utbildningspaket för socialtjänsten.

Stärka barns rättigheter

Projektet Barnrättsdetektiverna, MR-piloterna Ideell förening

Syftet med Barnrättsdetektiverna är att öka barns kunskap om rättigheterna i barnkonventionen samt vad den innebär i praktiken i barnens vardag, med fokus på skolan. Målet är att barnen i tidig ålder ska få lära sig att de är rättighetsbärare och därigenom stärka barnens möjligheter att utkräva sina rättigheter samt använda sin rätt till delaktighet. Målgruppen för projektet är elever på lågstadiet. Metoden för arbetet är att låta eleverna utforska olika människorättsområden kopplat till skolan och samtidigt lära sig om vilka som är ansvariga för att deras rättigheter uppfylls. En digital plattform kommer att tas fram tillsammans med målgruppen och läromedel och lärarhandledning kommer att produceras. Läromedlet kommer att spridas till Sveriges lågstadieskolor. Materialet kommer att vara gratis och tillgängligt för alla.

Förebygga våld, mobbning och trakasserier

Projektet Barnens röst om sexuell exploatering, ECPAT

Syftet med projektet är att minska det psykiska lidandet för barn vars bilder och filmer sprids på nätet utom deras kontroll. I projektet kommer man att ta fram riktlinjer för barnets rätt till säkerhet och inflytande med särskild utgångspunkt i barn med

erfarenheter av sexuell exploatering. I samråd med målgruppen kommer stödande metoder och rådgivning att utvecklas som kommer att erbjudas barn som har utsatts för sexuell exploatering. Vidare kommer man att inrätta en tjänst som på uppdrag av barn hjälper till med nedtagning av egenproducerat sexuellt exploaterande material från nätet. Projektet kommer att drivas i samråd med bland annat hotlines från andra nordiska länder och polisens nationella operativa avdelning i Sverige. De verktyg som tas fram ska implementeras i ECPAT:s ordinarie verksamhet efter projektets slut.

Stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning

Ge makten vidare, FUB Uppsala

Av, med och för personer med intellektuell funktionsnedsättning skapas en ”sambandscentral” i Uppsala. Arbetet tar sin utgångspunkt i vad målgruppen vill utvecklas inom. Deltagarna får bland annat arbeta med administrativa uppgifter på FUB:s kansli, med kompetensutveckling och med förmedling av arbete och fritidsaktiviteter. Deltagarna får utifrån förmåga, kunskap och erfarenhet medverka i det intressepolitiska arbetet för ökad egenmakt och inflytande över beslutsprocesser på individ-, organisations- och systemnivå. Efter projektets slut tar Uppsala kommun över ansvaret för att driva, implementera och sprida resultaten.

Främja etableringen på arbetsmarknaden

Projektet Övergång skola arbetsliv, Synskadades Riksförbund Skåne

Projektet syftar till att underlätta övergången mellan skola och arbete för unga med synnedsättning. Målet är att ta fram ett digitalt verktyg som vägleder i övergången från skola till arbete och som gör att fler från målgruppen kommer in på arbetsmarknaden. Genom intervjuer och olika arbetsgrupper ska framgångsfaktorer och hinder identifieras. Grupperna ska bestå av personer i olika livssituationer: ungdomar som snart ska eller nyligen har slutat skolan, ungdomar som gått ut skolan för ett par år sedan och personer som har haft arbete eller varit arbetslösa en längre tid. Professionella runt målgruppen deltar i vissa träffar och bidrar med sin kunskap och erfarenhet. Arbetet ska resultera i ett digitalt verktyg som ska fungera som vägledning för användarna. Efter projektet ska verktyget fritt kunna användas av målgruppen och professionella. Synskadades Riksförbund kommer använda projektets erfarenheter och resultat i studiecirkelar samt ansvara för spridning och uppdateringar av det digitala verktyget.

Öka delaktighet och tillgänglighet för äldre personer med funktionsnedsättning

Tillsammans för psykisk hälsa – Senior, Studieförbundet Vuxenskolan Västmanland

I projektet samverkar folkbildningen, ideella aktörer, kommun och region i syfte att minska den psykiska och existentiella ohälsan bland äldre personer med funktionsnedsättning. Genom att erbjuda samtalsgrupper på centrala platser i kommunen där samtalsledarna själva tillhör målgruppen och har adekvat erfarenhet från sin

yrkesverksamma tid, är tanken att arbeta förebyggande. Vårdcentraler och husläkare ska kunna föreslå insatsen för målgruppen, men grupperna kommer att vara tillgängliga för alla äldre. Målet är att utveckla en kostnadseffektiv modell som kan etableras i länet men även spridas till andra regioner i landet. Projektet kommer att kunna möta motsvarande målgrupper med annan etnisk bakgrund genom att metoden översätts och anpassas till andra språk och kulturer. Erfarenheter visar att äldre personer med annan kulturell bakgrund och som drabbas av existentiell ohälsa saknar naturliga stödfunktioner och har svårt att ta del av befintligt material.

Delaktighet i kulturlivet

Projektet Teater-Fiket, Studieförbundet Skaraborg

Projektet syftar till att långsiktigt tillgodose möjligheter till sysselsättning och fritid inom kultur och estetisk verksamhet för personer med funktionsnedsättningar. Projektet har som mål att skapa en permanent mötesplats för sysselsättning och fritidsaktiviteter inom området estetisk verksamhet. Inom projektet kommer man skapa en caféverksamhet med hälsoprofil, Teater-Fiket. Där ska målgruppen kunna delta i teater-, musik- eller rörelseaktiviteter, arbeta i caféet men även jobba med ord, bild och information. Man tänker producera ett metodkoncept som en publikation. Målet är att skapa minst 15 sysselsättningsplatser och etablera en fast teaterensemble. Målgrupperna/deltagarna rekryteras i samarbete med gymnasiesärskolan, LSS samt Social & Arbetsmarknad. Studieförbundet, Lidköpings kommun och deltagande samarbetspartners har för avsikt att vara behjälpliga att starta en brukarförening som i sin tur ska kunna driva verksamheten vidare efter projektets slut.

Nyanländas mottagande och etablering

Inkludering av nyanlända genom golf (iGolf), Skånes Golf förbund

Projektet vill skapa en modell för inkludering genom idrottsliga och andra aktiviteter på golfklubbar i Skåne. Inom ramen för projektet ska deltagarna få var sin mentor samt tillgång till de företagsnätverk som finns i varje golfklubb. Målgruppen för projektet är nyanlända barn och unga och deras familjer. Efter projekttiden planerar förbundet att tillsätta en tjänst som ska arbeta med inkluderingsfrågor och fungera som ett stöd för de lokala golfklubbarna. Arbetet med inkludering genom golf kommer via Golf förbundet att spridas till samtliga 21 golfdistrikt.

Stärka inflytandet för barn och unga

Projektet Tredje Kraften, Verdandi Riks förbund

Syfte med projektet är att utveckla en modell för brukarinflytande för unga, 16-26 år, som lider av samsjuklighet, psykisk ohälsa och missbruk/beroende, så att de får en bra, jämlik och samordnad vård. Att lyssna på och stärka unga brukare är en framgångsfaktor och leder till ökad träffsäkerhet och bättre resultat. Målet med projektet är att tillsammans

med målgruppen ta fram en helhetsmodell med konkreta verktyg för brukarinflytandet för unga med missbruk och samtidig psykisk ohälsa. Projektet kommer att genomföras i samarbete med såväl hälso- och sjukvård som socialtjänst och institutioner. Modellen kommer efter projektets slut att förvaltas av Brukarkraft, ett kvalificerat resurscentrum för brukarinflytande i hela landet.

Öka jämställdhet och jämlikhet

Projektet Killars röster om heder, Kvinnors nätverk

Projektet ska utveckla en nationell webbplats med olika stödinsatser för killar med hedersproblematik. Den primära målgruppen är killar i åldern 13–25 som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck och/eller som mot sin vilja tvingats in i en roll som de inte vill ha. Syftet med projektet är att fler killar som lever i hederskontext ska välja att söka stöd, och i förlängningen få hjälp. Projektet ska bland annat resultera i en webbplats med information om problematiken. Utifrån intervjuer med personer i målgruppen skapas berättelser i ljud och bild om killars erfarenheter och tankar kring att leva i en hederskontext. Projektet omfattar en utställning som visas i skolor, bibliotek och konsthallar. Inom projektet produceras även en antologi och lärarhandledning så att materialet kan användas i pedagogiska situationer. Den färdigställda webbplatsen kommer efter projektets slut drivas vidare inom ramen för Kvinnors Nätverks/Linnamottagningens ordinarie verksamhet. Utställningen och boken kommer att bli en del av verksamhetens kommunikationsarbete, med syfte att informera och möjliggöra samtal om killar, hedersrelaterat våld och förtryck.

Öka delaktighet och stärka demokratin

Projektet Social Recycling, Changers Hub

Projektet syftar till att förändra bilden av framgång för unga 16–25 år i socioekonomiskt utsatta områden. Målet är att inspirera unga till konstruktiva vägval. Metoden är social recycling – ett kreativt angreppssätt där motiverade lokala förebilder används som verktyg för att nå och påverka mindre motiverade ungdomar i området. Genom att rekrytera och engagera förebilder i närområdet till en hubb där möten mellan motiverade och omotiverade människor kan uppstå är förhoppningen att nya grunder till framgång skapas. De lokala förebilderna har i stor utsträckning genomfört sina studier, arbetar i olika sektorer och bor i stadsdelen. Tillsammans med målgruppen utvecklas kurser i entreprenörskap, individuella coachningsprogram och föreläsningar i syfte att inspirera, ge kunskap och utveckla nätverk. Initialt ska hubben byggas och utvecklas i Botkyrka men flera stadsdelar i Stockholm och andra kommuner i Sverige följer projektet inför en eventuell spridning med stöd av den metodhandbok som tas fram. Efter projektet planeras mötesplatsen att drivas av föreningen med finansiella bidrag från kommunen, näringslivet och ideella krafter.

Andel organisationer som inte sökt eller beviljats medel tidigare

En analys av de ansökningar som inkom under 2019 visar att 48 procent av de organisationer som sökte medel ur Allmänna arvsfonden inte hade sökt medel ur fonden tidigare, enligt genomgång av ansökningar inkomna från och med 2004.

TABELL 19

Andel av projektansökningar som inlämnats från organisationer som inte ansökt om stöd ur Allmänna arvsfonden tidigare (%.)

	2019	2018	2017	2016
Andel organisationer som inte ansökt om stöd ur Allmänna arvsfonden tidigare (%)	48	54	50	54

Liksom de senaste åren har majoriteten av organisationer som fick stöd för nya beviljade projekt under 2019 inte fått stöd ur Allmänna arvsfonden tidigare, enligt genomgång av bifallsbesluten från och med 2004 (se tabell 20).

TABELL 20

Andel av nya beviljade projekt som går till organisationer som inte fått stöd ur Allmänna arvsfonden tidigare (%.)

	2019	2018	2017	2016
Andel organisationer som inte fått stöd ur Allmänna arvsfonden tidigare (%)	63	65	63	64

Arvsfondens stöd fördelat per organisationskategori

Ansökningarna till Arvsfondsdelegationen kommer från ett brett spektrum av organisationer och föreningar runt om i landet. Allt från stora etablerade och välkända intresseorganisationer till små lokala idrottsföreningar. Trots att det inte helt går att renodla en kategori görs ändå ett försök till kategorisering för att få en bild av vilka organisationer och föreningar som beviljas medel ur Allmänna arvsfonden. De föreningskategorier som redovisas är framtagna av kanslifunktionen och är desamma som använts de senaste femton åren. Även om många organisationer kan passa in i fler än en kategori ger indelningen en bild av vilka typer av organisationer som tar mest del av medel ur Allmänna arvsfonden.

Tabell 21 visar vilken typ av organisationer som står som ansvariga projektägare för de projekt som fick finansiering ur Allmänna arvsfonden under 2019. I nästan alla projekt finns det dock ett antal andra organisationer som medverkar som samarbetspartner. Tre av fyra projekt är konkreta samarbeten mellan ideella organisationer och offentliga aktörer så som skolor, fritidsförvaltningar, sjukhus, socialtjänsten med mera. Vissa organisationer har under året fått stöd till fler än ett projekt.

I bilaga 1 redovisas samtliga organisationer som fick stöd ur Allmänna arvsfonden under 2019.

Idrottsföreningar är likt föregående år den kategori av organisationer som erhållit flest bifall. En stor andel av projekten som bedrivs av idrottsföreningar är lokalstöd, det vill säga byggnation av lokaler och anläggningar. Idrottsföreningarna som fått stöd avser främst att utöka sina verksamheter med flera aktiviteter och att nå nya målgrupper, bland annat personer med funktionsnedsättning, unga som inte är föreningsaktiva och nyanlända barn och ungdomar. Nytt är att äldre med funktionsnedsättning, som tidigare mest frekvent varit en målgrupp för golfföreningar, nu erbjuds även andra verksamheter som exempelvis cykling, Friskis och Svettis och taekwondo. Flera organisationer uppger också mer övergripande mål med sin idrottsverksamhet som exempelvis att öka kunskap om jämställdhet, att minska fördomar och utanförskap och att öka tryggheten på orten. Ett sätt att nå fler barn och unga är fadderverksamhet, att anordna prova-på-dagar, att bedriva spontanidrott och att låna ut utrustning. Ett annat att också locka med andra aktiviteter än idrott till exempel teater, dans och läxhjälp. För att nå målet med sin verksamhet samarbetar många av organisationerna med andra föreningar och offentligverksamhet så som skolor, omsorgerna och boenden för asylsökande. Sekundära målgrupper i flera projekt är föräldrar och personal som deltar för att få kännedom och kunskap om de aktiviteter som erbjuds.

Som tidigare år är funktionshindersorganisationerna den kategori av organisation som får näst mest projekt finansierade av Allmänna arvsfonden. Ett område som utmärker sig är information om olika sjukdomar och funktionsnedsättningar och hur drabbade kan få hjälp och stöd. Exempelvis förlossningsskador, diagnosen PANS/PANDAS och de kroniska blodsjukdomarna Talassemi och sicklecellanemi, som framförallt drabbar personer med ursprung i Mellanöstern, Latinamerika, Afrika och Asien. Ett annat område är språk och kommunikation där digitala verktyg är redskap för att ge röst och inflytande. Sex projekt som drivs av funktionshindersorganisationer vänder sig till personer med annan etnisk bakgrund för att ge stöd och information om exempelvis psykisk ohälsa, ryggmärgsskada och hörselnedsättning. Något som kan ses som ett trendbrott då få funktionshinderorganisationer tidigare drivit arvsfondsprojekt som vänder sig till personer med invandrarbakgrund.

Den tredje största kategorin är kulturföreningar som i sina projekt ofta vänder sig till personer med funktionsnedsättning och till nyanlända barn och ungdomar. Med kulturen som redskap ges målgrupperna möjlighet att få en röst i samhället och gestalta sina erfarenheter och drömmar, bana väg ut i arbetslivet, få struktur i sin vardag och bryta med

utanförskap. Majoriteten av projekten samverkar med andra föreningar och offentlig sektor.

Två tredjedelar av de projekt som genomförs av studieförbunden har personer med funktionsnedsättning som målgrupp. Projekten ska tillsammans med målgruppen undersöka och prova olika arbetssätt för inkluderings- och empowermentprocesser. Majoriteten av dessa projekt använder kulturen som redskap. Sex projekt har som syfte att skapa mötesplatser för barn, unga och personer med funktionsnedsättning som har annan etnisk bakgrund. Förutom att driva egna projekt är studieförbunden ofta samarbetspartners till andra arvsfondsprojekt.

Offentliga huvudmän kan söka medel ur fonden om det sker i nära samverkan med en ideell förening. Majoriteten av de projekten arbetar med kulturell verksamhet. I samtliga fall där projekten drivs av offentliga huvudmän genomförs projekten i nära samarbete med ideella organisationer, så som kulturföreningar och funktionshindersorganisationer. Flera av projekten som drivs av offentliga huvudmän handlar om att utveckla nya arbetssätt och pröva nya metoder.

Fem projekt från organisationer bildade på etnisk grund har beviljats medel under året. Organisationerna har beviljats medel för verksamheter som rör identitetsarbete och information om det svenska samhället. Två projekt genomförs av somaliska föreningar och två av ett romskt ungdomsförbund. De två sistnämnda projekten redovisas inom kategorin ungdomsorganisationer i tabell 21.

Inom kategorin övrigt återfinns ett brett spektrum av organisationer som ägnar sig åt vitt skilda verksamheter.

TABELL 21
Bifallsbeslut fördelat på olika kategorier av organisationer

Organisationskategori	Antal bifallsbeslut	Summa, Tkr
Idrottsföreningar	110	191 467
Funktionshindersonsorganisationer	61	99 743
Kulturföreningar	49	83 727
Studieförbund	35	49 926
Stiftelser	32	63 172
Ungdomsorganisationer	21	39 762
Offentliga huvudmän	15	23 086
Sociala organisationer	5	13 553
Universitet och högskolor	4	4 296
Organisationer bildade på etnisk grund	3	1 278
Trossamfund	2	1 339
Övriga	125	177 283
Totalt	462	748 632

Fördelning av lokalstöd

Antalet beviljade projekt och volymen fördelade medel inom lokalstödet ökade 2019 jämfört med 2018 (tabell 22). Totalt fördelades 159 miljoner kronor till 69 projekt.

TABELL 22
Fördelning av lokalstöd

	2019	2018	2017	2016	2015
Antal lokalstödsprojekt	69	58	53	69	55
Beviljade lokalstödsprojekt (mnkr)	159	125	113	148	105

Utförare av lokalstödsprojekten var till cirka 81 procent idrottsföreningar, vilket är något lägre än tidigare år. Ändå ökade andelen idrotts- och fritidsrelaterade projekt.

Förklaringen ligger i att allt fler samhälls-, hembygds- och bygdegårdsföreningar beviljas stöd för att bygga olika typer av anläggningar för (spontan)idrott och fysisk aktivitet.

Många organisationer vill göra tillgänglighetsanpassningar av lokaler och anläggningar för att inkludera personer med funktionsnedsättning som en ny målgrupp i sin ordinarie verksamhet. Kravet är då bland annat att det finns ett samarbete med funktionshinderrörelsen. Det är däremot inte lika vanligt att funktionshindersonsorganisationer, eller föreningar med verksamhet riktat specifikt till personer med funktionsnedsättning, själva står som sökande inom lokalstöd. Under 2019 beviljades dock fyra organisationer med denna inriktning stöd. Dessa var Medelpads dövas

förening (nybyggnation av utbildnings- och samlingslokal), FUB Klippan/Åstorp (ombyggnation och tillgänglighetsanpassning av sporthall), Stiftelsen Mosaik (byggnation av dans- och teaterscen) och föreningen Hälsobro (om- och tillbyggnation av gymlokal).

I linje med 2018 var padel den idrott som dominerade sett till antalet beviljade projekt. Under 2019 beviljades 11 projekt där syftet var att bygga padelbanor inomhus eller utomhus för att möjliggöra start av barn- och ungdomsverksamhet. Näst vanligast var anläggningar för olika typer av spontanidrott och multisport, följt av konstgräsplaner för fotboll samt förenings- och samlingslokaler. Även cykelparker, skateparker och utegym samt olika typer av om-, till- och nybyggnationer på golfanläggningar var vanligt förekommande. Ett exempel på projekt som fick positiva bieffekter var Järvsö Bergscykelklubbs skillspark i Järvsö. Skolan på orten fick köpa in fler cykelställ eftersom den nya parken lockade fler barn att börja cykla till skolan.

När det gäller fördelningen av medel och vilken typ av projekt som beviljades mest stöd, hamnar konstgräsprojekt för fotboll överst (22,2 mkr), följt av idrotts- och motionslokaler (drygt 16 mkr) och padelbanor (13,8 mkr).

Den geografiska spridningen var mer utbredd 2019 än året innan. Skåne var det län som hade flest beviljade lokalstöd (tabell 23), följt av Jönköping och Stockholm, medan Blekinge som enda län i Sverige inte hade några beviljade projekt.

TABELL 23

Regional fördelning av beviljade medel till byggnation av lokaler och anläggningar (s.k. lokalstöd)

Län	Antal beviljade ansökningar	Summa, mnkr
Skåne	12	24
Jönköping	7	22
Stockholm	7	19
Västra Götaland	5	13
Jämtland	4	12
Kronoberg	4	8
Kalmar	4	7
Västernorrland	3	7
Gävleborg	3	7
Halland	3	6
Östergötland	3	6
Norrbotten	3	2
Västerbotten	2	9
Dalarna	2	4
Örebro	2	4
Uppsala	1	4
Södermanland	1	1
Västmanland	1	1
Gotland	1	1
Värmland	1	0 ²
Blekinge	0	0
Totalt	69	158

Fördelning av stöd genom särskilda satsningar

En särskild satsning innebär normalt sett att Arvsfonden under en treårsperiod fokuserar särskilt på ett angeläget område eller en specifik målgrupp. Detta görs genom särskilda kommunikationsinsatser för att få in fler ansökningar som överensstämmer med satsningens inriktning och syfte. Projekten inom de särskilda satsningarna utvärderas gemensamt av en extern utvärderare. I övrigt gäller samma bifallskriterier som för övriga projekt. I detta avsnitt redovisas kortfattat de satsningar som pågick under 2019, den så kallade Nyanländasatsningen, satsningen på äldre personer med funktionsnedsättning (Ålder är inget hinder) samt satsningen på barns och ungas psykiska hälsa (Psykibryt).

² Beviljat belopp var 427 000 kr, vilket avrundats i tabellen.

Nyanländasatsningen

Satsningens syfte var att bidra till att underlätta nyanlända barns och ungdomars etablering och delaktighet i samhället. Målsättningen var ursprungligen att fördela 400 miljoner kronor till 150 projekt under perioden 2016–2018. Satsningen lanserades i mars 2016 efter att regeringen i sin skrivelse till riksdagen (Skr. 2014/15:132) uppmärksammat behovet av en sådan satsning. Projekt inom satsningen ska utveckla nya metoder eller verksamheter med och av målgruppen nyanlända barn och ungdomar. Projekten ska skapa möten mellan etablerade barn och unga och nyanlända och stärka målgruppens nätverk och möjligheter till språkträning. Som en följd av förändringar i antalet nyanlända barn och ungdomar till Sverige och andra förändrade förutsättningar minskade ansökningstrycket och det uppsatta målet justerades ner till 120 projekt.

Eftersom ansökningar togs emot under hela 2018 har sju projekt beviljats stöd våren 2019. Totalt har därmed 100 projekt beviljats inom satsningen. Majoriteten av projekten pågår fortfarande. När alla projekt har avslutats beräknas satsningen ha fördelat en halv miljard kronor. Även om Nyanländasatsningen formellt har avslutats är nyanländas mottagande och etablering även framöver ett prioriterat område för Arvsfonden och ansökningar har fortsatt komma in under 2019. Om de bifall som beslutats under hela 2019 räknas med har totalt 108 projekt beviljats sedan 2016 inom det prioriterade området nyanlända barns och ungdomars etablering. Projekten är fördelade över hela landet och de flesta projekten är lokala eller regionala.

Ålder är inget hinder

Andelen äldre som är över 65 år ökar snabbt i Sverige. 40-talets stora barnkullar är nu i 70-årsåldern och även om de flesta är pigga och aktiva långt upp i åldrarna idag så kommer många med tiden att behöva samhällets hjälp och stöd. Mellan 2018 och 2021 genomförs en särskild satsning som benämns Ålder är inget hinder. Syftet med satsningen är att stimulera föreningar som bedriver ideell verksamhet, ickevinstdrivande organisationer och offentliga huvudmän att söka medel ur fonden till utvecklingsprojekt som på olika sätt kan öka tillgängligheten och delaktigheten i samhället för äldre med en medfödd eller förvärvad funktionsnedsättning.

För att nå ut med information så brett som möjligt om Ålder är inget hinder har ett samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan (SV), som är geografiskt spridd i landet, inletts. Samarbetet innebär att handläggare från kansliet åker ut till intresserade lokalavdelningar för att träffa studieförbundets medlemsorganisationer och diskutera projektidéer. Hittills har träffar genomförts i Lund, Gävle och Falköping. Representanter från framför allt pensionärsorganisationer, funktionshindervisorganisationer, anhörigföreningar, andra studieförbund men även regionala och kommunala tjänstemän

har medverkat vid dessa tillfällen. Inför varje träff har deltagarna ombetts att fundera ut en projektidé som de har testat på Arvsfondens hemsida innan mötet. Förutom att deltagarna får information om Allmänna Arvsfonden, gällande kriterier och om satsningen Ålder är inget hinder erbjuds alla deltagare möjligheten att ”bolla sin idé” med kansliets handläggare. Under året deltog kansliet även på Mänskliga Rättighetsdagarna i Linköping där ett välbesökt seminarium arrangerades under temat Äldres psykiska och fysiska hälsa.

Allmänna Arvsfonden har under den tid som satsningen pågått fått in flera projektansökningar från civilsamhället som vänder sig till och involverar äldre personer med funktionsnedsättning. Ett exempel är Cykelklubben Armkrafts projekt, Vi slutar aldrig cykla!. Föreningen utvecklar tillsammans med samarbetspartners en utbildningsmodell där äldre personer med funktionsnedsättning får möjlighet att börja med paracykling. Upplägget är en kurs över två terminer där deltagarna börjar med träning inomhus för att sedan fortsätta utomhus, först på rundbana och därefter ute i trafiken. Modellen utvecklas i Örebro, som är en utpräglad cykelstad. Det är emellertid vanligt att människor upphör att använda cykeln i högre ålder, ofta för att åldersrelaterade funktionsnedsättningar försvårar eller gör cyklingen omöjlig. En handbok ska tas fram som kommer att tillhandahållas av föreningen och samverkansparterna. Projektet fortsätter inom ramen för CK Armkrafts ordinarie verksamhet och en särskild seniorsektion bildas inom klubben. Den fortsatta verksamheten finansieras med medlemsavgifter och bidrag. Ett annat exempel på projekt inom satsningen är projektet Sprida mening som Sensus studieförbund är huvudman för. Projektet ska utveckla en radiopodd som vänder sig till äldre med en medfödd eller åldersrelaterad funktionsnedsättning. Med hjälp av känd och populär skönlitteratur, noveller, romaner och dikter ska målgruppens egna minnesbilder väckas till liv och dokumenteras. De mest inspirerande, roliga och intressanta historierna kommer att läsas upp av personer ur målgruppen. Musik som länkar till texterna och som stämningsskapare kommer också att bli ett viktigt inslag för helheten. Efter projekttiden ska verksamheten ingå i Sensus ordinarie studiecirkelverksamhet.

Under 2019 startade 20 projekt inom satsningen. Vid 2019 års utgång hade totalt 23 projekt fått nästan 41 miljoner kronor i bidrag inom satsningen.

Psykbyrt

Under 2019 lanserades en ny satsning med fokus på psykisk hälsa hos barn och unga. Satsningen har fått namnet Psykbryt, som associerar till att bryta med psykisk ohälsa. Syftet med satsningen är att kunna bevilja fler projekt med fokus på psykisk hälsa hos barn och unga. Satsningen ska sprida kunskap om metoder, modeller och lärdomar från tidigare och pågående Arvsfondsprojekt som arbetar med att stärka den psykiska hälsan hos målgruppen.

Under 2019 har satsningen förberetts och den lanserades i november. Den beräknas pågå under åren 2020–2022. Målen för satsningen är att:

1. antalet projekt som rör barns och ungas psykiska hälsa ska öka.
2. uppmärksamma eftersatta områden som kan stärka den psykiska hälsan så att fler projekt rör just dessa specifika områden.
3. öka kännedomen av Arvsfondsprojekt som rör barns och ungas psykiska hälsa så att fler inspireras av dessa.
4. fler tar del av och använder sig av projektresultat inom området.

Under 2019 har ett förberedande möte med representanter från civilsamhället ägt rum i Göteborg för att uppmärksamma satsningen och få hjälp med att identifiera eftersatta områden. Kanslifunktionen har informerat om satsningen på MR-dagarna och deltagit Sveriges Kommuner och Regioners Kraftsamling mot psykisk ohälsa för att sprida information om satsningen.

Satsningen har den positiva ansatsen att verka för barns och ungas psykiska hälsa, vilket innefattar att motverka psykisk ohälsa, men är större än så. Inom ramen för satsningen kommer även projekt som rör ämnet att lyftas och spridas.

Exempel på projekt som fått beslut inom ämnet under 2019 är föreningen Minds projekt *Oss unga emellan*, ett projekt som fokuserar på folkbildning och samtalsverktyg till unga om psykisk ohälsa. I det projektet ska Mind tillsammans med studieförbundet Bilda ta fram olika verktyg med syfte att öka kunskap om psykisk ohälsa, minska stigma och stärka beredskapen att agera när man själv eller andra drabbas av psykisk ohälsa. Målgruppen är unga personer mellan 15 och 19 år. Verktygen som utvecklas ska hjälpa unga att få mer kunskap om psykisk ohälsa, att bli bättre på medmänskliga samtal om psykisk ohälsa och att söka hjälp från vuxna när det behövs. Den kunskapshöjande insatsen ska särskilt fokusera på att höja målgruppens kunskaper och stärka förmågan att prata om livet och ge stöd till varandra. Ett mål för projektet är att många unga ska veta en aning mer om psykisk ohälsa och förstå mer om hur man bäst kan bemöta en person som mår dåligt, på så sätt är ambitionen att projektet ska ge stor effekt. Projektet ska skapa opinion kring

vikten av medmänskliga samtal om livet och verka för att unga får bättre stöd av vuxna i sin närhet. Verktygen ska spridas genom en nationell folkbildningsinsats.

Ett annat projekt som verkar inom ramen för satsningen Psykbryt är Korpen Vallentunas *Risky play*. Det är ett projekt som vill stärka barns och ungdomars självförtroende att ta kontroll över sina fysiska och mentala förmågor. Genom att utmana målgruppens förmågor i miljöer som triggat leklust och nyfikenhet utvecklas så väl de motoriska som de mentala egenskaperna, något som stärker målgruppens känsla av egenmakt och möjlighet att påverka sin framtid. Korpen Vallentuna ska, tillsammans med flera samarbetsparter, ta fram en metodbok och en ledarutbildning kring spontanidrott. Ett delmål är att metoden även ska kunna användas av kommuner och andra aktörer i planerandet av nya utmanande spontanidrottsytor.

6. KVALITET, KONTROLL OCH STÖD

Nedan beskrivs det arbete som genomförs löpande samt de särskilda insatser som genomförts under 2019 för att säkra hög kvalitet i handläggningen, bidra till god kontroll av arvsfondsmedlens användning samt ge målgruppsanpassat stöd till sökande och stödmottagande organisationer.

Generella villkor för stöd ur Allmänna arvsfonden

I de generella villkor som Arvsfondsdelegationen besluta om beskrivs bland annat vad pengar ur Allmänna arvsfonden inte får användas till. Den sökande organisationen bekräftar i sin ansökan att de läst och godkänt de generella villkoren. Om den stödmottagande organisationen bryter mot villkoren kan den bli återbetalningsskyldig.

Demokratiska värderingar

Den sökande organisationen bekräftar i sin ansökan att den egna organisationens verksamhet samt det planerade projektets verksamhet inte strider mot Allmänna arvsfondens demokratiska värderingar. Dessa värderingar är lika rättigheter och möjligheter, delaktighet och inflytande samt inkludering.

Kontroll inför beslut om stöd

Innan Arvsfondsdelegationen fattar beslut om stöd genomför kanslifunktionen flera kontroller av den stödsökande organisationen och den planerade verksamheten. En kontroll görs att den/de som har skrivit på en projektansökan också är behörig att företräda den sökande organisationen, liksom en genomgång av sökande organisations stadgar, årsredovisning och verksamhetsberättelse. Det görs även en kontroll av skatteregistrering och om organisationen har några obetalda skulder eller betalningsanmärkningar.

Dessutom görs en översiktlig granskning av sökande organisations hemsida och en kontroll av vad som anges om och av organisationen på internet. Avstämning görs med projektets samarbetspartners. Har organisationen inte tidigare sökt medel från Arvsfonden görs även referenstagning, genom kontakt med kommunen eller annan etablerad samhällsaktör.

Innan ett beslut om bifall fattas har ansvarig handläggare alltid en dialog med den sökande organisationen och de centrala samarbetsorganisationerna. Viktiga delar i dialogen är målgruppens delaktighet i projektet, förutsättningarna för att genomföra projektet, planen för verksamhetens fortlevnad efter projektets slut samt projektets finansiering. Controllerfunktionen går igenom samtliga nya projekts budgetar i syfte att få en samstämmig bedömning av projektens kostnader och mer kostnadseffektiva projekt.

Under 2019 har bland annat riktlinjer för bedömning av olika typer av projektkostnader vidareutvecklats.

Kontroll efter beslut om stöd

När en organisation har fått pengar ur Arvsfonden görs flera olika kontroller av projektet och den stödmottagande organisationen.

Obligatorisk introduktionsdag

Alla projekt som får bifall inbjuds till en obligatorisk introduktionsdag under projektets första år. Syftet med introduktionsdagen är att kanslifunktionen ska träffa representanter för projekten och att projekten ska få tillfälle att ställa frågor och utbyta erfarenheter med varandra. På introduktionsdagen får projekten information om bland annat Arvsfondens generella villkor, uppföljningsverksamheten och hur man kan vara en god ambassadör för Arvsfonden. Handläggarna träffar de projekt som de har ansvar för. Controllerfunktionen går igenom de viktigaste ekonomiska aspekterna av att genomföra ett projekt och berättar om hur de arbetar med kontrollbesök. Den information som ges på introduktionsdagen finns även på arvsfondens webbplats. Under de tre introduktionsdagar som genomfördes under 2019 deltog drygt 200 projekt.

Transparens om projekten

Alla pågående projekt- och lokalstöd finns presenterade på Arvsfondens webb. Syftet är informera om vilka projekt som har fått medel ur Arvsfonden och vad projekten ska göra.

Löpande stöd till projekten

Handläggarna har kontakt med projekten under hela projekttiden, för att stämna av och för att hjälpa projekten med de frågor de har. Det kan till exempel handla om behov av att göra förändringar i projektens budget eller i planerade aktiviteter.

En digital projekthandbok har tagits fram som stöd till pågående projekt. Den har tagits fram i samarbete med projekten och innehåller en mängd tips och råd kring hur man driver ett arvsfondsprojekt. Handboken delas ut i samband med introduktionsdagen och finns även att ladda ner från webben. Handboken kan även användas av nya sökande inför planeringen av sin ansökan.

Handläggarna genomför årligen projektbesök på plats. Under 2019 besökte handläggarna 135 projekt runt om i landet. Ett antal av dessa platsbesök genomfördes tillsammans med controllerfunktionen.

Årlig redovisning

Sedan 2016 fattar Arvsfondsdelegationen fleråriga beslut för projektstöd. Det betyder att ett projekt får en budgetram för hela projektperioden, normalt upp till tre år. Efter varje genomfört projektår skickar stödmottagaren in en årsrapport och en ekonomisk redovisning samt en plan för nästkommande projektår. Då görs liknande kontroller som inför det första beslutet. Controllerfunktionen hjälper handläggarna att granska och följa upp de ekonomiska redovisningarna. Årsrapporten godkänns av enhetschef innan projektet kan rekvirera medel för nästkommande projektår. Efter det sista projektåret görs en särskild slutrapport. Lokalstödsprojekt redovisas när byggnationen är klar, senast två år efter beslut.

Projektens slutredovisningar godkänns av enhetschef. Utvärderingsansvarig deltar i föredragning av slutredovisningarna, för att kunna samla lärande och följa upp projektens överlevnad.

Projekten granskas av en revisor

Samtliga projekt granskas av kvalificerad revisor som är auktoriserad eller godkänd av Revisorsnämnden. I revisors granskningsrapport framgår bland annat om projektens rapporterade kostnader överensstämmer med budgetposterna i Arvsfondsdelegationens beslut. Revisorerna ska även göra iakttagelser ifall det inte finns en fastställd attestordning, om de utbetalda medlen inte hållits avskilda eller om det finns kostnader som inte är stödberättigade enligt Arvsfondens villkor.

Kontrollbesök och skrivbordskontroller

Arvsfondsdelegationens mål är att tio procent av de projekt- och lokalstöd som beviljas under föregående år ska besökas av controllerfunktionen. Syftet med kontrollerna är att svara på ekonomiska frågor och att granska att arvsfondsmedel har använts på ett riktigt och effektivt sätt. Urvalet av vilka projekt som besöks sker delvis slumpmässigt och delvis utifrån en risk- och väsentlighetsbedömning.

Under 2019 har controllerfunktionen utfört 24 kontrollbesök samt nio skrivbordskontroller vilket motsvarar nio procent av fattade bifallsbeslut 2018. Under 2019 har controllerfunktionen inte varit fulltalig vilket påverkat möjligheten att genomföra kontrollbesök.

Controllerfunktionen har granskat sju projekt i kategorin slump under året. Samtliga avsåg projektstöd. I två av projekten gjordes iakttagelser som åtgärdades av stödmottagaren. I kategorin risk och väsentlighet granskades 26 projekt under året. Tre av dessa avsåg lokalstöd och 23 projektstöd. I nio (35 procent) av besöken gjordes iakttagelser som åtgärdades av stödmottagaren. En av kontrollerna under 2019 ledde till att projektet

avbröts, främsta orsaken var att projektmedelsanvändningen inte kunde godkännas i sin helhet.

Proaktiva och stödjande insatser har gjorts vid i stort sett samtliga kontrollbesök. Proaktiviteten har bestått i att felaktigheter som upptäckts har åtgärdats innan redovisningen granskats av revisor och inlämnats till Arvsfonden. De stödjande insatserna har bestått i exempelvis rådgivning i bokföring, upplägg av projektredovisning, stöd inför redovisning eller omdisponering av budget.

Långtidsuppföljning av lokalstöd

Samtliga organisationer som har fått lokalstöd från Arvsfonden förbinder sig att bedriva den nya verksamheten i minst tio år från beslutet. Denna uppföljning görs vid två tillfällen, efter fyra år respektive efter tio år.

2019 års uppföljning av de lokalstödsprojekt som fick beslut om stöd för tio år sedan omfattade 30 organisationer, 28 av dessa bedriver den verksamhet de fick beviljade medel för. Uppföljningen visade att två projekt har avbrutits. I det ena fallet påbörjades aldrig projektet och samtliga medel betalades tillbaka, i det andra fallet överlämnades ärendet till Kammarkollegiet som 2013 fattade beslut om återkrav efter att föreningen hade försatts i konkurs. Inga medel kunde återföras fonden.

Fyraårsuppföljningen, som omfattade 55 projekt, visade att i 53 fall bedrivs den nya verksamhet som organisationen beviljades medel för. Uppföljningen visade att två projekt har avslutats i förtid. I båda fallen påbörjades aldrig projekten och inga medel betalades ut.

Överlämnande av ärenden till Kammarkollegiet

Enligt lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden ska Arvsfondsdelegationen överlämna ärenden till Kammarkollegiet, om det finns skäl att överväga ett åliggande för mottagaren att betala tillbaka stöd ur fonden. Under 2019 gjordes ett sådant överlämnande till Kammarkollegiet för eventuellt återkrav av utbetalt projektmedel.

Övrigt

Ett internt projekt för att identifiera och förebygga risker i arvsfondsprojekt har genomförts under 2019. Processer har kartlagts inför utveckling av ett nytt ärendehanteringssystem och en förstudie har gjorts inför en ny webb för Arvsfonden. Förberedelser pågår inför flytt till nya lokaler 2020 och därmed införande av mobilt arbetssätt. En ny process för planering och uppföljning för Arvsfondsdelegationens verksamhet har utvecklats och testats under året. Den ger bättre förutsättningar för

delegationen att utföra sitt uppdrag inom sina tre huvudsakliga ansvarsområden: beslut om fördelning av stöd, information om fonden samt uppföljning och utvärdering.

7. KOMMUNIKATION

Viktiga aktiviteter 2019

Under 2019 togs en ny kommunikationsstrategi för Allmänna arvsfonden fram. Syftet var att rikta kommunikationen för Allmänna arvsfonden och landade i en väg framåt där de primära målen för kommunikationen är att öka inflödet av ansökningar med potential att få stöd, skapa förtroende genom att visa på resultat och samhällsnytta samt erfarenhetsspridning. Parallellt med arbetet togs även en ny logotyp fram.

Uppstart webbprojekt

2019 genomfördes en effektkartläggning inför uppstarten av ett webbprojekt där arvsfonden.se arbetas om. Projektet startades i slutet av 2019 och syftet med den nya webbplatsen är att öka stödet till våra kunder och intressenter där de prioriterade användargrupper är ansökaren, projektledare för arvfondsprojekt samt media, allmänhet och andra intressenter som vill veta mer om hur Allmänna arvsfonden fungerar och vilka resultat den bidrar till i samhället.

Arvsfonden i olika kanaler

Den medvetna förflyttningen till digitala kanaler har fortsatt kombinerat med mer målgruppsnära kommunikation som informationsträffar och nyhetsbrev. Även press och PR spelar en central roll i kommunikationen för att öka kännedomen om möjligheterna med Arvsfonden, att kommunicera den samhällsnytta fonden bidrar till och att sprida erfarenheter.

Sociala medier

Arvsfondens närvaro på sociala medier har ökat under 2019 och det har skett en stadig ökning av antal personer som väljer att följa Arvsfonden. Facebook-sidan ökade under 2019 till 7 188 följare, en ökning med 25 procent jämfört med 2018. Arvsfondens Twitter ökade till 1 607 följare, en ökning med 3 procent jämfört med 2018. Arvsfondens Instagram har 1 725 följare, en ökning med 39 procent.

Arvsfondens nyhetsbrev

Syftet med Arvsfondens nyhetsbrev är att öka kännedomen och förtroendet för samt fördjupa kunskapen om Allmänna arvsfonden och hur fondens medel används.

Frekvens & prenumeranter: Under 2019 skickades tio nummer av Arvsfondens nyhetsbrev ut. En målsättning var att öka antalet prenumeranter på nyhetsbrevet, och det har

kontinuerligt gjorts insatser för att samla in nya prenumeranter. Under 2019 har antalet prenumeranter på nyhetsbrevet ökat till 6 005, vilket är en ökning med 18 procent jämfört med föregående år.

Arvsfonden i media

För fjärde året i rad publicerade Arvsfonden sin Projektbarometer med syftet att visa hur fördelningen av projektstöd ser ut länsvis. Projektbarometern för utdelade medel 2019 resulterade i 81 publiceringar med ett beräknat annonsvärde av 1 119 000 kronor.

Mediegenomslag: Som framgår av tabell 24 har Arvsfondens exponering och genomslag i redaktionella medier varit hög de senaste tre åren. (Källa: Statistisk årsrapport 2019 framtagen av Retriever.)

TABELL 24
Exponering och genomslag i redaktionella medier, nyckeltal

	2019	2018	2017
Antal artiklar	2 741	2 400	2 906
Räckvidd (milj)	124,4	138,5	173,5
Delningar Facebook	109 027	79 369	115 428
Delningar Twitter	1 578	4 971	3 878

Sverigeresan

Syftet med den så kallade Sverigeresan är att organisationer ska få en ökad kännedom om de möjligheter Arvsfonden kan ge.

Ambitionen är att besöka alla Sveriges län under en fyraårsperiod.

Under besöken bjuds föreningslivet och föreningslivsansvariga

kommunala tjänstemän från länens alla kommuner in. Målet är att öka antalet projekt i de län som besöks. Inom ramen för Sverigeresan besöktes Västra Götaland, Östergötland och Södermanland under 2019. Sammanlagt deltog drygt 1220 personer och 38 kommuner från dessa län var representerade. 97 procent av besökarna uppgav att de var nöjda eller mycket nöjda med träffen totalt och sammanlagt 41 procent av besökarna uppgav att de kommer att söka stöd från Allmänna arvsfonden inom ett år.

”Mycket bra att på ett "folkligt" sätt informera om möjligheterna att förverkliga sin idé!”

Deltagare på Sverigeresan

Informationsträffar med kommuner

Tjänstemän som arbetar lokalt med föreningslivsfrågor är nyckelaktörer för att nå ut med information om Arvsfonden till föreningslivet i hela landet. Under 2019 anordnades två särskilda informationsträffar (utöver Sverigeresan) för denna målgrupp. Totalt deltog 70 tjänstemän från fler än 43 olika kommuner, spridda över hela landet, på träffarna och tog på sig att sprida informationen vidare till föreningslivet i sina respektive kommuner.

Övriga informationsträffar ute i landet

Med syfte att sprida information om Arvsfondens kriterier och få fler ansökningar besöker kanslifunktionen också externa träffar som arrangeras av andra aktörer som till exempel studieförbund och länsstyrelser. Under 2019 besökte kansliet bland annat Vetlanda, Göteborg, Borås, Malmö och Örebro och informerade fler än 800 personer som är, arbetar med eller engagerar sig för fondens målgrupper.

Därutöver fanns Arvsfonden på plats på bland annat MR-dagarna (Mänskliga rättighetsdagarna), Järvaveckan, Almedalen, NPF-Forum (Forum om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar) och Folk och kultur. På samtliga evenemang gavs möjlighet för deltagarna att testa sina projektidéer och få information om Arvsfonden.

8. UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING

De utvärderingar som Arvsfondsdelegationen initierat utförs av forskare inom det aktuella området. Utvärderingarna visar att de erfarenheter och kunskaper som det civila samhällets organisationer genererar i stor utsträckning tas tillvara både i organisationer, offentlig sektor och i forskningsvärlden. Det civila samhällets organisationer utvecklar sitt organisationskapital, gör nya upptäckter inom sitt område, utökar sina målgrupper och skaffar nya samtalspartners. Och allra viktigast - projekten utvecklar metoder och verksamheter som kommer Allmänna arvsfondens tre målgrupper till godo.

Projekten leder till att nya arbetsmetoder och verksamheter, nya hjälpmedel, förbättrade former för delaktighet med mera sprids vidare och till betydande andel blir reguljär verksamhet finansierad av offentliga eller andra medel. På det sättet blir projekten investeringar i samhället, som kommer Allmänna arvsfondens målgrupper till del även långt efter det att finansieringen ur fonden upphört.

Att ta tillvara kunskaper och erfarenheter

Arvsfondsdelegationens strategi för uppföljning och utvärdering följer pengarnas väg från inkommen ansökan fram till avslutat och redovisat projekt. Syftet är att ta tillvara kunskaper och erfarenheter från inkomna ansökningar och beviljade projekt. Strategin genomförs i tre steg; uppföljning, utvärdering och erfarenhetsspridning och utgår från ett antal övergripande frågeställningar: Vilka spår lämnar Allmänna arvsfondens pengar? Under vilka betingelser lämnar pengarna spår? Vilka framkomliga vägar och vilka hinder stöter projekten på? Hur upplever målgrupperna insatserna? Vilka roller har målgruppen i projekten och hur får de en röst? Hur många har deltagit i den aktuella verksamheten?

Synen på projekt

Projektverksamhet handlar om att pröva och utveckla något nytt, vilket gör att projekt till sin natur både är komplexa och oförutsägbara. Arvsfondsprojekt bedrivs dessutom inom den ideella sektorn, där organisationer och föreningar verkar under olika förutsättningar. Bland de projekt som erhåller medel ur fonden återfinns gamla och nya organisationer, föreningar med fast anställda och projektanställda, avlönade och oavlönade, utbildade och utbildade. Uppföljnings- och utvärderingsverksamheten belyser därför projektens verksamhet ur olika perspektiv som till exempel organisationens, medarbetarnas, och projektdeltagarnas. En annan viktig aspekt är jämställdhetsperspektivet. Genom att belysa verksamheterna från olika perspektiv kan uppföljning och utvärdering synliggöra värdefull kunskap om och ge förståelse för det civila samhällets organisationers insatser och betydelse i samhället.

Uppföljning av enskilda projekts överlevnad

Organisationer som beviljas medel ur Allmänna arvsfonden ska efter varje avslutat projektår lämna in en redovisning av projektet. De avslutade projektens slutredovisningar granskas särskilt och grupperas i fyra olika kategorier utifrån vilka spår projekten lämnar (se nedan). Kategoriseringen görs dels utifrån slutredovisningen och dels utifrån kompletterande diskussioner med de avslutade projekten. Syftet med granskningen av slutredovisningarna är att kontrollera att medlen används för avsett ändamål, att följa upp i vilken omfattning projekten lever vidare samt ge kunskap om under vilka betingelser Allmänna arvsfondens pengar lämnar spår. Under 2019 har totalt 130 projektstöd slutredovisats och kategoriserats enligt nedan.

Lokalstödsprojekten ingår inte i överlevnadskategoriseringen som redovisas i det följande. Redovisning av den tio- respektive fyraårsuppföljning som görs av lokalstöden redovisas i avsnitt 6. Kvalitet, kontroll och stöd.

Kategori 1 – Projekt som inte lämnar några spår

I kategori 1 ingår de projekt som inte lyckades genomföra den verksamhet som de hade beviljats medel för. En vanligt förekommande anledning till att projekten inte lyckades är att de inte var tillräckligt förankrade i de planerade samarbetsorganisationerna. Uppföljningar av denna kategori projekt visar dock att de erfarenheter som gjordes inom projekten i vissa fall ligger till grund för föreningens fortsatta utvecklingsarbete. Under de år som kategoriseringen genomförts har endast ett fåtal projekt hamnat i denna kategori. En förklaring till detta är sannolikt att projekten delredovisar efter varje år och att Arvsfondens handläggare coachar projekten under projektets gång. Inget av de slutredovisade projekten hamnade i denna kategori.

Kategori 2 – Projekt som inte lever vidare på ett tydligt sätt

I denna kategori återfinns de projekt som har gjort det som stod i deras projektplan, men som inte på ett tydligt sätt lever vidare efter projektets slut. Majoriteten av dessa projekt handlar om att utifrån erfarenheter från målgruppen ta fram metoder, handledningar och kunskap. Ämnena kan variera och omfatta exempelvis överdrivet dataspelande, funktionshinderkonventionen och missbruk.

Projekten i denna kategori har genomförts enligt plan men har vid redovisningstillfället inte lämnat några synliga spår i det fortsatta arbetet. Enligt projekten krävs det mycket tid för att sälja in och marknadsföra sina tjänster och material, tid som inte längre finns när projektet är avslutat. Även om de aktiviteter som genomförts inom projektet inte längre finns kvar kan de verksamheter som bedrivits under projektets gång varit av stor betydelse för dem som varit delaktiga. Exempelvis de unga som via Dala Arbetsrehab fått

hjälp att komma vidare till studier eller sysselsättning. Ett annat exempel är unga män som via föreningen Here 4 Us killjoursverksamhet fått hjälp med sin våldsproblematik.

Här finns också exempel på nya samarbeten som uppstått, exempelvis Synskadades Riksförbund som samarbetat med Riksidrottsförbundet och Gymnastik- och idrottshögskolan för att ge barn och unga med synnedläggning möjlighet att delta i ämnet idrott och olika fritidsaktiviteter.

Kategori 3 – Erfarenheterna från projekten lever vidare

I denna kategori finns projekt som har tagit fram en metod eller ett nytt arbetssätt som sedan används i organisationen eller av aktörer utanför organisationen, exempelvis inom offentlig sektor. Erfarenheterna tas tillvara på ett tydligt sätt, men det kan vara svårt att få en uppfattning om i vilken utsträckning det sker. Erfarenheterna används, efter projektets slut, ofta i olika former av utbildningar i studiecirkel och mentorskapsprogram. Ett exempel på detta är Föreningen Fritidsforum, Riksförbundet Sveriges Fritidsgårdars projekt I.D; Identitet och Delaktighet på sociala medier för unga med funktionsvariationer. Projektet syftade till att lära och stärka ungdomar att använda sociala media på ett sätt som ger förutsättning att delta på lika villkor som alla andra. Föreningen utbildar och informerar efter projektets slut fritidsledare och personal i öppen fritidsverksamhet. Ett annat exempel är Sveriges Kulturskoleråds projekt Kulturskolan och barn på flykt, som vänder sig till unga nyanlända. Föreningen utbildar efter projektet sina pedagoger och chefer i den framtagna metoden. Syftet är att öka de professionellas kunskap om nyanländas situation, juridiska frågor samt om metoder och arbetssätt för att arbeta med målgruppen. Slutligen kan nämnas föreningen EFS Mittsverige, som genomförde projektet LEBER X. Projektet syftade till att samla erfarenheter och kunskaper från personer med sjukdomen LHON – Lebers hereditär opticusneuropati för att förbättra stöd och rehabilitering för målgruppen. Föreningen har tagit fram en film och en handbok som används i utbildningen av synskadade och anhöriga och ett register över drabbade har upprättats. Registret finns på CMMS, Centrum för medfödda metabola sjukdomar och uppdateras av läkare runt om i landet.

Tjugosex av de slutredovisade projekten har kategoriserats inom denna kategori. Se bilaga 1 för en kort beskrivning av respektive projekts överlevnad efter det att finansieringen ur Arvsfonden upphört.

Kategori 4 – Verksamheten lever vidare

I denna kategori finns projekt där verksamheter lever vidare helt eller delvis och finansieras av organisationen själv eller av kommun, landsting, via avgifter eller statliga medel. Ett exempel är Föreningen JAGs projekt Vi vill bidra. Projektets syfte var att ta

fram en ny modell för sysselsättning för personer med omfattande funktionsnedsättningar. Det övergripande målet var att det ska finnas möjlighet till arbete, utbildning och personlig karriär utanför daglig verksamhet. Tillsammans med sin handledare formar deltagaren ett individuellt arbetsschema med aktiviteter som utgår från eget intresse och förmåga. Med hjälp av sin personliga assistent kan deltagarna utföra arbetsuppgifter på arbetsplatser utanför dagliga verksamheter. Det individuella schemat anpassas till personens behov av rehabilitering och andra insatser, till exempel sjukgymnastik, ridning och bad. Projektet har resulterat i en verksamhet där målgruppen kan delta i arbetslivet utifrån sina egna förutsättningar. Föreningen har ingått ett IOP (idéburet offentligt partnerskap) med två kommuner och får verksamhetsbidrag från en kommun. Flera andra kommuner har visat intresse för föreningens arbete och föreningen har träffat riksdagsledamöter för att delge sina erfarenheter av IOP.

Ett annat projekt där verksamheten lever vidare är Narva Boxningsklubb, PD-boxningsträning som symptomlindring av Parkinsons sjukdom. Föreningen har etablerat, utvecklat och spridit boxningsterapi som symptomlindring av Parkinsons sjukdom. Idag finns sådan träning på sexton klubbar runt om i landet. Verksamheten fortsätter i föreningens regi.

Det är inte helt enkelt att säkerställa hur projekten finansieras då det ofta handlar om fler olika typer av finansiering samtidigt. Förutom medlemsavgifter finansieras verksamheterna av bland annat offentlig sektor som både köper tjänster, ger bidrag av olika slag och ger personer med olika typer av försörjningsstöd möjlighet att medverka i projekten.

Av de 45 projekt som kategoriserats i kategori 4 har majoriteten någon form av finansiering av offentlig sektor som använder metoden, köper in tjänster eller ger ekonomiskt bidrag.

Gemensamt för flera av projekten var att de samverkade redan på ett tidigt stadium med offentlig sektor.

I andra avslutade projekt fortsätter organisationen det arbete som påbörjats. De verksamheter som bedrivs handlar i huvudsak om olika metoder som tagits fram men också om information och stöd. Exempelvis har Friluftsförbundet utvecklat naturparkour. Föreningen har startat naturparkourparker för att fler ungdomar ska inspireras att komma ut i naturen. Målet var att möta ungdomar som inte tidigare identifierat sig med idrottsrörelsen och friluftslivets traditionella verksamhet. Verksamheten lever nu vidare i föreningens ordinarie verksamhet runt om i landet. En kursledarutbildning har tagits fram

för att utbilda ledare. Med verksamheten har föreningen nått nya målgrupper som inte tidigare var aktiva, unga i socioekonomiskt utsatta områden och unga med invandrarbakgrund.

Ytterligare ett exempel är FA Sapmis projekt Samisk ungdomsfotboll. Syftet med projektet var att få igång ungdomsfotboll för samer i hela det samiska området. Verksamheten fortsätter i föreningens regi och ett eget fotbollsförbund har bildats.

Se bilaga 1 för en kort beskrivning av respektive projekts överlevnad efter det att finansieringen ur Allmänna arvsfonden upphört.

Arvsfondsdelegationens kategorisering av projektens överlevnad 2019

Genomgången av 130 inkomna slutredovisningar utmynnar i följande kategorisering av överlevnad efter det att finansieringen ur Allmänna arvsfonden upphört.

TABELL 25

Arvsfondsdelegationens kategorisering av projektens överlevnad. Slutredovisningar granskade 2019

Överlevnadskategorier	
Kategori 1	0
Kategori 2	59
Kategori 3	26
Kategori 4	45
Totalt antal granskade slutredovisningar	130

Uppföljningen av slutredovisade projekt (se tabell 25) visar att 55 procent (kategorierna 3 och 4) av projektens verksamhet lever vidare på ett tydligt sätt i någon form. I huvudsak framträder tre bidragande faktorer till i vilken mån en organisation lyckas genomföra sitt projekt så att erfarenheter och kunskaper tas tillvara:

- **Projektförankring**, både inom den egna organisationen och externt, är en viktig förutsättning för att erfarenheterna ska kunna leva vidare. Förankring är viktig både på lednings- och verksamhetsnivå såväl i den egna organisationen som hos aktörer man ska samarbeta med eller som kan vara tänkbara finansiärer i framtiden. Inte minst viktigt är att den tänkta målgruppen för projektet är med och påverkar utformningen av verksamheten.
- **Dokumentation** är en annan avgörande faktor för att kunna ta tillvara erfarenheter och kunskaper. Att dokumentera och sätta ord på sitt arbete är värdefullt både för att utveckla den egna verksamheten och för att sprida erfarenheterna vidare.

- **Tiden** är ytterligare en betydelsefull faktor. Att engagera och förankra en projekttid för att så småningom genomföra den tar tid.

Arvsfondsdelegationens kategorisering av projektens överlevnad 2007–2019

Under den senaste trettonårsperioden har 1773 avslutade projekt kategoriserats utifrån vad som händer med projekten efter det att Allmänna arvsfondens finansiering upphört. Av projekten lever drygt 50 procent vidare (se tabell 26) vid tidpunkten för kanslifunktionens granskning.

TABELL 26
Arvsfondsdelegationens kategorisering av projektens överlevnad. Slutredovisningar granskade 2007–2019

Överlevnadskategorier	
Kategori 1	48
Kategori 2	818
Kategori 3	373
Kategori 4	534
Totalt antal granskade slutredovisningar	1773

Forskarnas kategorisering av projektens överlevnad

En viktig del i de utvärderingar som forskare genomför på uppdrag av Arvsfondsdelegationen är att kategorisera överlevnaden i de projekt som utvärderas. Utvärderarna kategoriserar avslutade projekt på samma sätt som Arvsfondsdelegationen. De har använt sig av projektens dokumentation, enkäter och/eller telefonintervjuer, projektbesök samt intervjuer. Nedan (se tabell 27) redovisas den kategorisering av projektens överlevnad som gjorts av forskarna i två utvärderingar som slutfördes under 2019. Totalt omfattar forskarnas kategorisering 28 projekt.

TABELL 27
Forskarnas kategorisering av projektens överlevnad. Utvärderingar avslutade 2019

Överlevnadskategorier	
Kategori 1	2
Kategori 2	5
Kategori 3	12
Kategori 4	9
Totalt antal granskade slutredovisningar	28
Pågående projekt, ej kategoriserade	11

Enligt forskarna är överlevnadsgraden för de granskade projekten beroende av goda relationer och samarbeten med befintliga och relevanta privata, kommunala och statliga organisationer. Genom att göra aktörer som representerar den offentliga sektorn till aktiva

parter skapar projekten incitament som kan säkerställa ett långsiktigt stöd. En annan slutsats är att målgruppens delaktighet är en framgångsfaktor för projektens genomförande och överlevnad.

Forskarnas kategorisering av projektens överlevnad 2007–2019

Under tretton år har 1233 projekt kategoriserats av forskarna utifrån projektens grad av överlevnad (se tabell 28). De projekt som utvärderats av forskarna har fått stöd ur Allmänna arvsfonden under perioden 1994–2019. Enligt forskarnas egen bedömning lever drygt 49 procent (605 projekt) vidare i någon form efter det att finansieringen ur Allmänna arvsfonden har upphört. Det är anmärkningsvärt och glädjande att forskarna funnit en överlevnadsgrad som i princip är densamma som den överlevnadsgrad kanslifunktionen kommit fram till i sin analys. Detta trots att ett antal av de projekt som forskarna följt upp avslutades för en längre tid sedan.

TABELL 28
Forskarnas kategorisering av projektens överlevnad. Utvärderingar avslutade 2007–2019

Överlevnadskategorier	
Kategori 1	75
Kategori 2	553
Kategori 3	310
Kategori 4	295
Totalt antal granskade slutredovisningar	1233

Arvsfondsdelegationens projekt ur ett genusperspektiv

Förväntningarna är ofta höga på civilsamhällets organisationer som aktörer i arbetet för jämställdhet. Aktörer inom civilsamhället har till exempel utvecklat nya idéer och metoder för jämställdhetsarbete och varit viktiga pådrivare i att sätta jämställdhetsfrågor på den politiska agendan. Samtidigt utgör jämställdhetsfrågor inte någon betydande del av forskningen om civilsamhället.

Olika utredningar har påtalat att endast ett fåtal organisationer inom det civila samhället bedriver ett aktivt jämställdhetsarbete³. Samma utredningar menar också att jämställdhet till väsentliga delar handlar om attitydförändringar som är svåra att påverka. Det civila samhällets organisationer är en del av ett icke jämställt samhälle och arbetet måste komma från organisationerna själva, men det är ändå viktigt att driva frågorna framåt.

Arvsfondsdelegationen antog under 2019 en ny strategi för uppföljning och utvärdering. En viktig del i strategin är genusperspektivet. Arbetet med frågor om jämställdhet avser att

³ E Jeppson Grassman och L Svedberg samt 2005, SOU 2004:59. Det civila samhället och jämställdhet, Civ Sam, MUCF 2015

synliggöra om och på vilket sätt projekten utmanar den rådande maktstrukturen i ett intersektionellt perspektiv. Genusperspektivet uppmärksammas i så väl handläggning av ärenden som i de utvärderingar som initieras. För att synliggöra könsmaktstrukturer i de projekt som beviljas medel görs en uppföljning av mäns och kvinnors olika roller i projekten. Arvsfondsdelegationen följer också upp de projekt som riktar sig enbart till män respektive kvinnor för att få kunskap om vilka frågeställningar som de civila samhällets organisationer uppmärksammar alternativt inte uppmärksammar ur ett genusperspektiv.

Studier av det civila samhällets organisationer har visat att män oftare deltar på högre nivå i organisationerna än kvinnor, som i högre utsträckning än män återfinns på positioner med begränsad makt, men med stort ansvar. Detta bekräftas i Handelshögskolans studie av arvsfondsprojekt, *Projektledaren, organisationen och projektet*. Studien visar att projektledarna i allmänhet är högutbildade kvinnor (69 procent) i alla åldrar. Av studien framgår också att 46 procent är heltidsanställda medan 37 procent är anställda på halvtid eller mindre.

I de projekt som slutredovisats under 2019 har 65 procent av projektledarna varit kvinnor. I åtta av projekten hade man delat ledarskap, en man och en kvinna. När det gäller lokalstödsprojekten gäller det omvända, där majoriteten av projektledare är män.

Att leda projekt, starta upp och genomföra verksamheter med syfte att pröva nya metoder, möta och ge stöd åt människor som lever i utsatta situationer, leda volontärer och ansvara för en budget innebär sannolikt både stort ansvar och makt i situationen, men nödvändigtvis inte över sin situation i alla lägen.

Det finns ingen större skillnad vad det gäller vilken typ av organisation och vilka typer av verksamheter som män och kvinnor är projektledare för. Här skiljer sig arvsfondsprojekten från studier som visar att kvinnor oftare än män är engagerade inom omsorg, solidaritet och kultur.

Av de 423 projekt som Arvsfondsdelegationen beviljade stöd till under 2019 är fem projekt riktade enbart till män.

Fyra av projekten som vänder sig till män handlar om att förändra eller bli medvetna om ett negativt beteende så som machokultur, attityder och maskulinitetsnormer.

Två projekt drivs av Riksorganisationen Män för Jämställdhet. Projektet Mannen Myten som syftar till att utmana och förändra destruktiva maskulinitetsnormer. Detta görs

tillsammans med pojkar och unga män, främst från förorter och glesbygd, som bär på erfarenheter av att befinna sig i olika positioner i olika maktordningar. Det övergripande målet är att utveckla kunskap och metoder så att jämställdhetsarbetet blir relevant för fler killar och unga män samt att deras engagemang för dessa frågor ökar. Det andra projektet Samtal för ett liv fritt från våld, ska öka pojkars och unga mäns stödsökande i relation till våld och ta fram en metod för att samtala med denna grupp på nya sätt. Samtalsinsatserna riktas i första hand till unga män som själva utövat våld och i andra hand till dem som både blivit utsatta och utövat våld.

Föreningen Locker Room har tagit fram en metod som syftar till att lyfta samtal kring jämställdhet i idrottsföreningars omklädningsrum, för pojkar i åldern 10 till 14 år. Nu vill organisationen vidareutveckla metoden och samtidigt sprida den till hela landet. Detta ska göras genom att fem utvalda idrottsdistrikt får en utbildningsansvarig som i sin tur kommer att utbilda fler killar, tränare/ledare och idrottsföreningar i sitt distrikt. Svenska Fotbollsförbundet har startat projektet Alla olika – olika är bra, för att påverka värderingar och beteenden som försvårar för flickor med utländsk bakgrund att börja spela fotboll och gå med i en fotbollsförening.

Det femte projektet, Killars röster om heder, genomförs av Kvinnors Nätverk som ska utveckla en nationell webbplats med olika stödinsatser för killar med hedersproblematik.

Nitton av de projekt som fick stöd ur Allmänna arvsfonden under 2019 riktar sig enbart till kvinnor. Dessa projekt kan delas in i två kategorier. De projekt som vill ge plats för flickor och unga kvinnor i olika aktiviteter så som kultur, samhällsfrågor och idrott och projekt som har som syfte att ge råd och stöd.

Ett exempel på att ge plats för kvinnor är Generation Producers Projektet Much More Music som handlar om unga tjejers väg till egenmakt, med musik som verktyg. Projektet vill verka för att fler tjejer vill, kan och får möjligheter att bli producenter och aktörer inom musikbranschen. Det handlar om att lära målgruppen att klara karriären inom musikbranschen genom bland annat utbildning med fokus på praktisk kunskap, utbildningar i entreprenörskap och kunskapsöverföring mellan erfarna och mindre erfarna samt genom att skapa en mentalitet som bidrar till inkludering och uppmuntran människor emellan. Utöver detta kommer deltagarna att anordna en avslutningskonsert där de presenterar sitt material live, men även kunna släppa sin musik på en digital plattform. De deltagare som har utbildats på mer avancerad nivå kommer därefter att ha möjlighet att delta som mentorer för nästkommande grupp. Projektet ska skapa ett community och plattform som erbjuder ett tänk där man genom att hjälpa sig själv, kan och vill hjälpa andra framåt. De kommer arbeta fram en modell som är skalbar och

innehåller moment primärt baserad på ”peer-to-peer” och mentorskap, utöver utbildning, nätverk och verktyg. Den primära målgruppen är tjejer 13 - 25 år i främst socioekonomiskt utsatta områden.

Andra exempel är Female Legends projekt Framtidens E-sport, som lyfter fram E-sport där få tjejer finns representerade. Undersökningar visar också att tjejer känner större otrygghet och lägre delaktighet inom gamingkulturen där e-sport är en tydlig tävlingsgren. Genom att arrangera särskilda träningsläger för målgruppen och ta fram en handlingsplan för en framtida jämlik e-sport hoppas projektet medverka till nya sammanslutningar av spelande tjejer samt medverka till att etablerade föreningar upprättar planer för en mer jämställd verksamhet.

Det finns också projekt som har hbtq-personer som målgrupp exempelvis Föreningen Normcreative Settings som i projektet All set for action vänder sig till unga kvinnor och hbtq-personer verksamma inom den kulturella och ideella sektorn. Ett annat exempel är ABF Umeåregionens projekt Loud grrl- den rosa metoden, som ska ta fram nya metoder för hur studieförbund och musikföreningar kan arbeta med musikverksamhet för att ge tjejer och unga transpersoner samma möjlighet som män att bli och vara musiker. Projektet kommer göra en behovskartläggning och utifrån den utveckla nya pedagogiska metoder för musikhandledning och kompetensutveckling av tjejer och transpersoner i åldern 16 - 25 år som vill spela musik.

Fyra av projekten vars syfte är att ge stöd till kvinnor vänder sig till mammor. Nyanlända mammor är målgruppen för Föreningen Tidigt föräldrastöds projekt Starka mammor – en nyckel till integration, som syftar till att med hjälp av så kallade kulturtolkar ge stöd och information till nyanlända föräldrar, särskilt mammorna. Rädda Barnens projekt Starka mammor trygga barn syftar till att bidra till att nyanlända barn till ensamstående mammor ska få växa upp i en trygg och utvecklande miljö, känna till sina rättigheter och delta i sociala aktiviteter tillsammans med sin mamma.

Andra exempel på stödprojekt är Minna Göteborg som i projektet Minna-systrar stödjer nyförlösta eller sjuka mammor i hemmet som lever ensamma. Och projektet Förlossningsskadad kvinna drivs av Mag- och tarmförbundet och vänder sig till kvinnor som lever med funktionsnedsättning orsakade av allvarliga förlossningsskador.

Föreningen Qruts projekt Qrut umgängesprogram vänder sig till kvinnor med erfarenhet av aktivt missbruk och deras barn, som blivit omhändertagna och placerade. Projektet syftar till att öka förutsättningarna för ett kvalitativt och stabiliserat umgänge mellan mammorna och barnen.

En organisation bildad på etnisk grund finns bland de projekt som fokuserar på unga kvinnor. Romska ungdomsförbundet vill med sitt projekt Hand i hand – vägen till bättre välbefinnande skapa förutsättningar för unga romska kvinnor som av olika anledningar mår dåligt att få stöd genom och coaching.

Uppföljning av målgruppens delaktighet i arvsfondsprojekten

Arvsfondsdelegationens uppföljnings- och utvärderingsverksamhet visar att fondens medel lämnar spår, men också att det finns utmaningar för att säkerställa att fondens medel når ut till målgrupperna oavsett ålder, kön, etnicitet, sexualitet, socioekonomisk bakgrund, funktionsnedsättning och plats. En annan utmaning är att fondens målgrupper får reella möjligheter att också ha inflytande över och i de verksamheter som bedrivs inom projekten.

Syftet med uppföljningen av målgruppens delaktighet är att synliggöra målgruppens roller i projekten, hur de får en röst, hur man når målgruppen och vilka projekten når respektive inte når.

Ett av kriterierna för att beviljas medel är målgruppens delaktighet. Handläggarna lägger stor vikt vid målgruppens delaktighet i beredningen av projektansökningar. Hur deltagandet ser ut i olika samhällsgrupper och möjligheten att påverka detta är svårare att få en bild av och att påverka då föreningar och organisationer har sina unika förutsättningar. Vissa lokala föreningar är en del av en riksorganisation med långa anor. Andra organisationer är nya och utvecklade ur specifika behov och idéer som kan kopplas till den lokala platsen. Många organisationer med regional eller nationell förankring har en central organisation och avser, utifrån ett uppdrag eller övergripande ambition, att skapa bättre förutsättningar för andra än de som är medlemmar i föreningen.

I det följande sammanfattas hur delaktigheten redovisats i de projekt som slutredovisats under 2019.

Problemformulering och initiativ

Initiativet till arvsfondsprojekten tas ofta i en intresseorganisation där organisationen representerar målgruppen. Ibland har ett behov eller en möjlighet uppmärksamats och efterfrågats av en enskild person ur målgruppen. I vissa fall kommer initiativet från en person utanför målgruppen. Vilken roll målgruppen har i planeringen av projektet framgår inte alltid i projektens redovisning. Vanligt förekommande är dock att målgruppen finns med i en referensgrupp och delar med sig av sina erfarenheter och förväntningar. När det handlar om små barn eller personer med grava funktionsnedsättningar kan även anhöriga och personal föra målgruppens talan.

Inflytande över och delaktighet i projekten

Enligt projektens slutredovisningar är det främst i planeringen och genomförandet av projektet som målgruppen får ett reellt inflytande och kan vara delaktiga. Därmed inte sagt att de alltid även får inflytande i övriga delar av organisationens verksamhet. Projekten skapar arenor och mötesplatser där människor med liknande erfarenheter, idéer och drömmar möts. Att dela gemensamma erfarenheter med andra ger en positiv identitetsutveckling som kan bilda motvikt mot den negativa identitet som marginaliserade grupper ibland tilldelats av majoritetssamhället. I projekten får målgruppen redskap att sätt ord på sina erfarenheter, bryta med ett destruktivt liv och redskap att gå vidare exempelvis till arbete och studier. Redskapen kan vara film eller teater, framtagande av ny teknik eller ett nytt arbetssätt. Genom medverkan i projekten och föreningslivet blir människor delaktiga i ett sammanhang och i samhället.

Vilka når projekten och hur? Vilka når man inte?

Civilsamhället framställs ibland som en plats där marginaliserade grupper kan göra sina röster hörda genom att organisera sig och engagemang i civilsamhället förknippas ofta med ökat inflytande och resurser. Det gör det extra viktigt att ställa frågor om vilka röster som får inflytande i civilsamhället och vilka som utestängs.

Vilka projekten når och inte är till del svårt att få en uppfattning om då det sällan framgår av projektens redovisning. Ofta redovisas antal män och antal kvinnor som deltagit i projekten, men andra maktordningar som klass, sexualitet, etnicitet och funktionsförmåga saknas. Undantagen är den relativt stora andel av arvsfondsprojekten där ovanstående maktordningar utmärker den specifika målgruppen.

I första hand når projekten sina egna medlemmar. Men den offentliga sektorn är ofta samarbetspartner och utgör arenor för utförande och en ingång för att få kontakt med målgruppen. Förskola, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola är de vanligaste arenorna för projekt. Därav kan man dra slutsatsen att många projekt når ut till ett brett spektrum av barn och unga. Detta säger dock inget om inflytande och valfrihet att delta, men å andra sidan når projekten sannolikt unga som annars aldrig skulle komma i kontakt med föreningslivet och specifika verksamheter. Detta är ett dilemma som Arvsfonden försöker hålla levande i sin handläggning.

Vilken roll har målgruppen efter projektens slut?

I bedömningen av målgruppernas delaktighet i projekten ingår även vilken roll den aktuella målgruppen har efter projektets slut.

Den uppföljning som görs av avslutade projekt visar att i många av projekten fortsätter målgruppen att ha en hög delaktighet i verksamheten även efter det att projekten avslutats. Det är också vanligt att målgruppen ses som en resurs för den fortsatta verksamheten på ett annat sätt än innan projektet startade. I vissa projekt går målgruppen från att ha varit deltagare till att bli mentorer, ambassadörer, funktionärer eller tar plats i organisationens styrelse eller får annat förtroendefullt uppdrag. I andra fall bildas en målgruppsstyrd egen förening eller en ny sektion inom organisationen. Slutligen finns exempel på verksamheter som efter projektets avslutning fortsätter att använda målgruppen som en viktig resurs i referens- och styrgrupper.

Ett exempel är unga personer med funktionsnedsättning som utbildats och fått anställning i den ledsagarservice som Funktionsrätt Östergötland bildat via sitt projekt Likaolika. Ett annat exempel är Dyslexiförbundet FMLS, vars projekt Orden på jobbet syftade till att kartlägga behoven och framställa en handlingsplan för att underlätta för personer med dyslexi och dyskalkyli att klara sina arbetsuppgifter. Föreningen har utbildat ambassadörer som nu efterfrågas runt om i landet bland annat av olika fackförbund.

Ett tredje exempel är Landskrona Idrottsförenings Samorganisations projekt Cityidrott som erbjuder pröva-på idrottsaktiviteter för barn och ungdomar från socioekonomiskt svaga områden i Landskrona och där unga utbildas till ledare.

Lokalstöd och delaktighet

Lokalstöden används till många olika slags byggnationer, från anläggning av utegym, nybyggnation av aktivitetshallar, större tillgänglighetsanpassningar av lokaler och anläggningar till anläggning av en promenadslänga med samtida konstutställningar.

Det är oftast via föreningen eller annan intresseorganisation som målgruppen får en röst. Det kan vara svårt för målgruppen att ha inflytande över den faktiska byggnationen, men däremot ska målgruppen alltid vara involverad när det gäller planeringen och genomförandet av den faktiska verksamheten. Majoriteten av lokalstöden har någon form av samverkan med offentlig sektor vanligtvis fritids, särskolan och skolan. Inte sällan innebär lokalstödsprojekten att organisationen når en ny målgrupp, inte minst personer med funktionsnedsättning. I dessa lokalstöd förekommer också samarbeten med funktionshindersorganisationer och i några fall också med boenden för personer med funktionsnedsättning.

Utvärderingsverksamheten

De utvärderingar som Arvsfondsdelegationen initierar spänner över ett brett fält och omfattar både pågående projekt och projekt som genomfördes flera år tillbaka i tiden. Utvärderingarna sker i tre steg – en genomgång av projektens dokumentation som består av ansökningar, redovisningar och slutrapporter, en enkätstudie samt ett antal fallstudier som inkluderar besök och intervjuer. Utvärderingarna genomförs av forskare från en rad olika forskningsdiscipliner såsom pedagogik, etnologi, företagsekonomi och sociologi.

Sedan 2006 har Arvsfondsdelegationen finansierat 55 utvärderingar som redovisats. Inom ramen för dessa utvärderingar har forskarna gjort en bedömning av överlevnaden av de 1233 projekt som utgjorde projektpopulationen (se ovan).

För närvarande ingår cirka 189 projekt i åtta pågående utvärderingar.

Organisering av ideellt arbete. En studie om hur det ideella arbetet organiseras i projekt finansierade av Arvsfonden 2016 – 2019.

Sverige har länge haft en stark civil sektor, och tillgången på ideella har stor betydelse för många organisationers överlevnad – såväl nationella som internationella. Samtidigt talas det ofta om att det har blivit svårare och svårare att få tag på ideella, men är det verkligen så? I Sverige visar undersökningar att andelen som gör ideella insatser är stabil och att det till och med går att se positiva trender.

Tidigare var dock människor ofta engagerade i samma organisation under en längre tid. Nu gör de snarare kortare inhopps som ideella, till exempel som volontär i flera insatser drivna av olika organisationer.

När lika många vill göra ideella uppdrag men på ett annat sätt, behöver vi även ändra organiseringen av det ideella arbetet – en förändring som redan har börjat.

Därför har den här studien undersökt hur det ideella arbetet organiseras i projekt som har fått pengar från Arvsfonden under perioden 2016 till 2019. Resultatet baseras på

- enkätsvar från 181 projekt
- ansökningar och rapporteringar från 20 projekt
- besök hos och intervjuer med projektledning och ideella i 4 projekt.

Studiens resultat visar att hur man definierar och benämner de ideella verkar ha betydelse för vilka som är de ideella i ett visst projekt. Vilka de ideella är verkar också ha att göra med hur man är ideell. Olika typer av ideellt arbete görs av olika människor, som har skilda motiv och verkar på olika arenor. Det ideella arbetet betyder därmed olika saker för

olika organisationer och människor. De ideella personernas arbetsuppgifter i projekten är lika skilda och varierade som projekten i sig. Personerna är också engagerade i olika grad: vissa är endast med i enskilda punktsatser, medan andra "gör allt" i projektet. De ideella uppdragen kan göras i sociala organisationer och idrottsorganisationer inom den civila sektorn, men även som en del av någons ordinarie tjänst inom offentlig eller privat sektor.

Dessa skillnader mellan ideella har betydelse för exempelvis vilken utbildning de behöver, vad de önskar för uppskattning och hur de bör rekryteras. Organisationer kan till exempel använda olika strategier för rekrytering beroende på vilka de vill rekrytera och vilka uppgifter de ideella ska utföra. Vilka de ideella är har också betydelse för hur det ideella arbetet bör organiseras.

I den här rapporten diskuteras hur organiseringen av ideella påverkas av relationen mellan anställda och ideella i en organisation, olika typer av organisationer och olika former av ideella. I slutet av rapporten presenteras också en modell för hur ideellt arbete skulle kunna organiseras för att bli mer hållbart. Modellen innebär i korthet att projekt eller organisationer samverkar i organiseringen av ideellt arbete.

Hur projekt organiserar ideellt arbete har stor betydelse för vilka spår projekten lämnar hos olika målgrupper, däribland de ideella själva. Det påverkar också projektens överlevnad. Arvsfonden kan hjälpa organisationer att planera sitt arbete genom att efterfråga tydligare beskrivningar och tankar om organiseringen av ideellt arbete. Det kan i sin tur öka möjligheterna för projekten att överleva även efter projekttidens slut.

Vägar till delaktighet – en studie av Arvsfondsprojekt som handlar om segregation, utanförskap och rasism.

Denna studie omfattar 18 av Arvsfondens projekt som alla i någon form arbetar mot utanförskap, rasism och extremism. Syftet med studien är att ta tillvara erfarenheter och kunskaper från dessa projekt och synliggöra det arbete civila organisationer gör. Studien visar att

- de flesta projekt lyckas med sina målsättningar och har kunnat tillvarata erfarenheter och kunskaper.

- överlevnaden i projekten är relativt hög, av de avslutade projekten lever 7 av dem i någon form vidare, 6 projekt pågår fortfarande och 5 är helt avslutade utan att ha överlevt på ett tydligt sätt.

- projekten bidrar med att skapa potentiella nya mötesplatser för sina deltagare, det kan handla om att använda sig av teater eller spel för att nå ut, bidra till nya former av samtal och mötesplatser för unga människor.

- de flesta projekt samverkar med en rad olika organisationer och myndigheter, vilket inte alltid är odelat positivt eftersom det kan ha viss effekt på målgruppernas delaktighet och deltagande.

- det finns risk att projekten exploateras, särskilt i politiska och sociala frågor som är omdebatterade.

- projekten möter utmaningar när de sprider kunskaper och erfarenheter – de kan exempelvis utsättas för hat och hot eller ett medialt tryck.

Studiens slutsatser kan sammanfattas i fyra teman:

-Projektens relationer påverkar organisation, utveckling och överlevnad.

De relationer som projekten, organisationer, deltagare och det omkringliggande samhället ingår i påverkar hur projekten kan organiseras, utvecklas och hur verksamheterna kan överleva. Relationerna påverkar vilken förankring som projektet kan få både hos målgrupperna, det offentliga och hos nuvarande och framtida finansiärer.

Projektens relation till deltagarna, samarbetspartner och det offentliga skiljer sig åt. Vissa av projekten arbetar *för* sina deltagare eller *för* samhället, andra projekt arbetar *med* sina deltagare.

De projekt som arbetar för och inte med målgrupperna har troligen en svagare, mer sårbar, förankring hos målgrupperna. De projekten har inte samma legitimitet hos målgrupperna och har därför mindre möjligheter att nå framtida deltagare. De projekt som istället arbetar med sina deltagare står inför en potentiell intressekonflikt – om deltagarna och samhället har olika intressen. Det kan i sin tur påverka en organisations framtida finansiering.

- Deltagarnas delaktighet påverkas av projektens innehåll.

Deltagarnas delaktighet är svår att uppskatta i en del av de projekt som ingår i denna studie. Ibland deltar deltagare i projekten genom att utvärdera arbetet eller genom att ingå i referensgrupper, men de är inte lika ofta delaktiga i arbetet med att planera, driva och

utvärdera projektet. Deltagarna är alltså inte lika delaktiga i projektets alla delar. En hypotes är att det är relaterat till att problemformuleringen och behoven inte alltid kommer från målgrupperna själva. De har alltså inte kunnat påverka projektens teman. Delaktigheten påverkas troligen också av den professionalisering av civilsamhället som pågår.

Viktigt att poängtera är dock att motsatsen naturligtvis också förekommer. Det finns projekt där deltagarna i allra högsta grad är delaktiga i problemformulering, formulering av behov, planering, utförande och utvärdering.

- Projektens teoretiska utgångspunkt och begreppsliggörande påverkar arbetet.

Projektet benämner sina målgrupper, sina verksamheter och sina problemområden på olika sätt. Detta kan påverka hur det praktiska arbetet tar sig uttryck, men påverkar också vilka som projektet når, vilket också kan påverka om projektets verksamhet och resultat kan leva vidare efter projektet. I studien identifieras fem olika teoretiska utgångspunkter och begreppsliggöranden:

- projekt som arbetar med interreligiös pedagogik
- toleransprojekt
- antirasistiska projekt
- projekt mot våldsbejakande extremism och radikaliserings
- projekt för integration och socialt arbete.

Ett projekt kan arbeta med flera teoretiska utgångspunkter parallellt. Trots att projektet använder olika teorier, termer och avgränsningar tycks dock det praktiska arbetet ofta vara likartat. De flesta projekt kan sägas arbeta med en form av demokratiarbete, i bred bemärkelse. Många projekt har även samma samarbetspartner, som skolan. De använder sig av liknande insatser, exempelvis utbildning, workshoppar och ambassadörer eller mentorer, och de arbetar med kunskapsspridning av projektet på liknande vis, exempelvis genom utgivning av böcker och läromaterial.

- Projektmarknaden sätter ramar för vad som är möjligt.

Projektets arbetsformer är likartade, bland annat för att det finns vissa gemensamma krav på projektet, exempelvis på att tillvarata kunskaper och erfarenheter och på samverkan. Dessa arbetsformer påverkar hur projektet kan arbeta. Därtill konkurrerar projektet om medel, anseende, deltagare, organisationer och finansiärer. Detta kan delvis förklara varför så många projekt väljer samma samarbetspartner och liknande arbetsprocesser.

Projekten påverkas dessutom av hur de paketeras och marknadsförs. Exempelvis kan det vara svårare att nå vissa målgrupper och kanske också få framtida finansiering för projekt som inte anammar ett språkbruk som går att sälja in. Att arbeta mot rasism i skolan kan exempelvis medföra mer motstånd än att arbeta för tolerans i skolan.

Mot bakgrund av denna konkurrens och de krav som följer av att bedriva ett socialt projekt är det möjligt att förstå varför flera av projekten anammar ett vetenskapligt språkbruk.

Utvecklingen mot ett allt mer ”vetenskapligt” och professionellt civilsamhälle utmanar den relation som funnits mellan den offentligt finansierade välfärden och det alternativ till den offentliga välfärden som civilsamhället ofta ansetts vara. Det kan bli en framtida utmaning för civilsamhällets aktörer att både kunna navigera på en konkurrensutsatt projektmarknad och samtidigt behålla de värden som de ofta förknippas med och som förväntas av dem, exempelvis närheten till sina målgrupper.

Nyanlända barns och ungas etablering och delaktighet i samhället under en tid av ovisshet - en utvärdering av Arvsfondens ”Nyanländasatsning” under perioden 2016–2019

I den här utvärderingsrapporten analyseras ett urval av de totalt 100 projekt som ingått i Arvsfondens *Nyanländasatsning* som syftar till att stärka nyanlända barns och ungas etablering och delaktighet i samhället.

I korthet visar studien följande:

- Förändringarna i migrationspolitiken har inneburit förändrade förutsättningar för projekten. Flera projekt vittnar om hur de förändringar som skett på det migrationspolitiska området, vilket bland annat inbegriper fler avslagsbeslut och mer restriktiva gränsdragningar i välfärden, har påverkat projektens genomförande. Förändringarna har exempelvis inneburit att ungefär hälften av de projekt som ingår i rapporten till del har arbetat med socialt stödarbete för att tillgodose basbehov (till exempel sovplats, mat, rådgivning och stöd) även om det inte ingått i projektens ursprungliga syfte.
- En ökad psykisk ohälsa bland nyanlända barn, ungdomar och vuxna har negativ inverkan på deltagande i projektens aktiviteter och verksamheter. Flera projekt beskriver den psykiska ohälsa som målgruppernas osäkra livstillvaro ger upphov till som ett hinder för att kunna eller orka delta i planerade aktiviteter, vilket också utgör ett hinder för att uppnå delaktighet och etablering i samhället i stort. För nyanlända barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning innebär bristande tillgänglighet i samhället samt bristande hänsyn till försvårande omständigheter ytterligare faktorer som påverkar målgruppens hälsa negativt. Exempelvis utgör bristen på tillgänglighet för att kunna läsa

SFI ett stort problem, liksom den strikta tillämpningen av försörjningskrav för familjeåterförening som tillämpas.

- Sociala aktiviteter för barn och ungdomar får en ökad betydelse när migrationspolitiken förändras i restriktiv riktning. Ett stort antal projekt beskriver att sociala aktiviteter har betytt mycket för deltagarna på så sätt att de fått en välbehövlig paus i en osäker och otrygg tillvaro, där de kan glömma sin oro för en stund. Sociala aktiviteter ger även deltagarna en möjlighet att få vara de barn och ungdomar som de faktiskt är genom att göra sådant som barn och ungdomar gör.

- Projekten har behov av flexibilitet i budget och projektplanering. Flera projekt har vittnat om betydelsen av att kunna vara flexibel för att tillmötesgå de nya behov och önskemål som uppstår, dels i relation till nya lagändringar, dels i förhållande till vad deltagarna i projekten förmår och önskar göra.

- Nyanlända barns och ungdomars delaktighet och etablering bör eftersträvas och uppnås både tillsammans med och/eller utan etablerade barn och ungdomar. Samtidigt som det finns ett värde i att göra saker tillsammans med etablerade barn och ungdomar finns det också ett behov av att skapa trygga rum för enbart nyanlända barn och unga.

- Den samtidspolitiska kontexten har betydelse för vilka målgrupper som kan nås. Framförallt har förändringarna på det migrationspolitiska området samt förändringar i det kommunala mottagandet av ensamkommande barn medfört att det blivit svårare för projekten att nå just ensamkommande barn och unga. Konkret innebär detta att då hem för vård eller boende (HVB-hem) lagts ner har skolor blivit en viktig kontaktväg för flera av projekten. Generellt sett har det varit svårare att nå ensamkommande tjejer. I vissa projekt har det också varit önskvärt att nå ytterligare målgrupper såsom HBTQ-personer, ungdomar med olika etnisk bakgrund eller ungdomar som lever i papperslöshet. För att bredda sina målgrupper har projekten på olika sätt försökt hitta samarbeten med organisationer som når dessa ungdomar, eller med andra aktörer såsom gode män för att på indirekt väg nå tjejer. De två projekt som ingår i rapporten som specifikt riktar sig till personer med funktionsnedsättning tycks inte ha några betydande svårigheter att nå målgruppen, även om det finns ett visst mörkertal bland nyanlända döva barn och ungdomar på grund av att funktionsnedsättning kan innebära ett stigma för vissa familjer.

- Språkkunskaper är betydelsefulla för möjligheterna till delaktighet. Flera projekt har lyft språkkunskaper som betydande både när det gäller olika målgruppers möjlighet att göra sin röst hörd i exempelvis referens- och styrgrupper, men också i de aktiviteter som projekten erbjuder. För att överbrygga språkliga hinder arbetar ett flertal av projekten

med kreativa och skapande metoder för att ge flera alternativ till uttryck för erfarenheter och kunskap. Möjligheten att ta till sig nya kunskaper och stöd på sitt förstaspråk har också lyfts fram som en viktig förutsättning.

- Det är både enkelt och svårt att samverka med offentlig sektor. Flera av projekten beskriver samverkan med offentlig sektor som krånglig. Stuprör mellan myndigheter och kommunala förvaltningar är en återkommande problematik, liksom att samverkan ofta är beroende av person och inte funktion. För ett flertal projekt har då kommunernas integrationssamordnare varit en nyckel till samarbete med kommunala förvaltningar och verksamheter. Trots den tröghet och fyrkantighet som enligt projekten kännetecknar delar av offentlig sektor har en övervägande majoritet av de 20 projekten som studerats närmare positiva erfarenheter av samverkan med offentlig sektor.

- Det finns ett behov av fler och olika slags mötesplatser. Flera av projekten beskriver också betydelsen av olika slags mötesplatser. Det kan röra sig om öppna verksamheter dit målgruppen kan gå för att få hjälp med läxorna eller juridisk rådgivning, eller simhallen dit målgruppen kan gå för att motionerna eller umgås med kompisar.

- Samverkande projekt och samtal mellan projekt som verkar kompletterande är viktigt. De samarbeten och erfarenhetsutbyten som skett mellan projekteten som ingått i satsningen har haft stor betydelse. Dels för att komplettera varandras kunskap och verksamheter för barn och unga, dels för att dela med sig av och lyssna på varandras erfarenheter.

Mötesplatser – Ett sätt att kunna påverka

Arvsfondens uppföljning och utvärderingar visar att det civila samhällets organisationer spelar en viktig roll som röstbärare särskilt för människor i utsatta situationer eller missgynnade grupper. De projektansökningar som kommer till Arvsfonden ger en bild av hur det är att vara barn, ung eller att leva med en funktionsnedsättning i Sverige i dag. Alla projekt överlever inte efter projekttidens slut. Men majoriteten av projekt har lyckats skapa en plats där målgrupperna kan göra sina röster hörda. Mötesplatser där målgrupperna blir delaktiga i en verksamhet, där de kan lära nytt, sätta ord på sina erfarenheter och utbyta erfarenheter med andra.

Projekten möter många utmaningar på vägen. Arvsfondens utvärderingar visar att villkoren för civilsamhällets arbete är tuffa. Många arbetar frivilligt och ofta innebär arbetet att möta svåra livsöden utan stöd och hjälp. Människor är idag ideella på ett annat sätt. Något som ställer nya krav på hur det ideella arbetet organiseras.

Majoriteten av Arvsfondens projekt samarbetar i någon form med offentlig sektor. Offentliga aktörer är ofta viktiga möjliggörare för att projekten överhuvudtaget ska kunna genomföras och leva vidare. Men det är en samverkan som inte alltid är helt okomplicerad. Att samverka med offentlig sektor är både enkelt och svårt. Flera projekt beskriver samverkan med offentlig sektor som krånglig. Stuprör mellan myndigheter och kommunala förvaltningar är en återkommande problematik, liksom att samverkan ofta är beroende av person och inte funktion. När offentliga aktörers budgetar skärs ner eller omprioriteras har det i vissa fall stor påverkan på arvsfondsprojektens möjlighet till överlevnad. Vid uppföljningen av projektens överlevnad framkom att ett tiotal projekt, som enligt slutredovisningen skulle fortsätta i någon form genom fortsatt samarbete med offentliga aktörer, inte längre finns kvar på grund av omprioriteringar i offentligas budget.

Trots de många utmaningar som finns lyckas de flesta Arvsfondsprojekt nå sina mål och drygt hälften överlever i någon form. Men även i de projekt som inte överlever har man i vissa fall lyckats tillvarata och sprida erfarenheter och kunskaper både nationellt och internationellt.

De aktiviteter som genomförs ger avtryck både på det individuella planet, i organisationerna och i samhället i stort. I projekten produceras filmer och kulturevenemang samt metodmaterial och utbildningar av olika slag. Material som i vissa fall finns på webben för att laddas ner utan kostnad, kan köps in via utbildningar som föreningen säljer eller ingår i kurser på högskoleutbildningar. I projekten möter målgruppen beslutsfattare och intresseorganisationer som driver målgruppens frågor vidare. I många projekt får sekundära målgrupper, såsom personal och anhöriga, nya insikter och redskap. Med rätt förutsättningar skapar projekten möjligheter för människor att bli delaktiga i samhället, få en roll och få sina röster hörda.

Erfarenhets spridning

Målgruppen för utvärderingarna är främst myndigheter och organisationer som är verksamma inom det aktuella området. Under det gångna året har Arvsfondsdelegationen hållit tre seminarier där totalt cirka 250 personer från framförallt myndigheter och organisationer deltagit. Även representanter för riksdagen och Regeringskansliet har medverkat. Vid lanseringen av varje utvärdering har information skickats ut till cirka 1 500 personer. Samtliga utvärderingar finns nedladdningsbara på webbplatsen arvsfonden.se och resultaten av utvärderingarna sprids genom elektroniska nyhetsbrev samt på Twitter och Facebook. Därutöver har forskarna själva använt och spridit resultaten inom sina verksamhetsområden.

Via de nätverk som Arvsfondsdelegationen ingår i har även andra myndigheter tagit del av erfarenheterna från arvsfondsprojekt och utvärderingar. Exempel på sådana nätverk är Myndighetsnätverket för bidragsgivning där ett trettiotal myndigheter ingår och Myndigheten för ungdom- och civilsamhällesfrågors myndighetsnätverk för det civila samhället.

Information om pågående utvärderingar och forskarnas utvärderingsrapporter finns för nedladdning på Arvsfondens webbplats.

Erfarenhetsspridning från enskilda projekt har främst skett genom sociala media, förutom den erfarenhetsspridning som ingår i en betydande andel av de pågående arvsfondsprojekten.